Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дена • ШИНАРА, 20 июль, 1976 шу. • № 88 (5599). • Мах 2 кеп.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

1976 шера июль бетта кхоалагIча пятидневкагIа ялат чуэцарен кийчдарен социалистически яхьа итогашка хьежаб.

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советo, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо 1976 шера хьувкъам чуэцачеи ялат кийчдечеи социалистически яхье котбаьннараш а лаьрхIа «Грозненский рабочий», «Сердало», «Ленинан некъ» яхача республикански газетий Сийлен Доска тIа яьхай.

РАЙОНАШ:

ГУДЕРМЕССКИ — паччахьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъярахи дерригачa кхашкара ялат чуийца даккхарахи. Пхе дийнахьа чуийцад 28 процент ялат.

НАУРСКИ — паччахьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъярахи дерригачa ялатах 98 процент ялат чуийца даккхарахи. Пхе дийнахьа чуийцад 22 процент ялат.

БОАХАМАШ:

карарча пятидневкагIа ялат чуийца а яьнна паччахьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъяь йола Наурски района «КРАСНОЕ ЗНАМЯ» яха колхоз;

ялат чуийца а яьнна пятидневкагIа 1034 тонн ялат паччахьалкхенга дехка йола Грозненски района «МОЛОЧНЫЙ № 2» яха совхоз;

ялат чуийца яьнна Грозненски района «Загорский» яха совхоз;

пятидневкагIа 453 гектара тIара ялат чуийца а хIара комбайнаца 11,3 гектара тIара ялат чуэцилга IалашдаЬ а йола Малгобекски района Г. Ахриева цIерагIа совхоз;

пятидневкагIа 435 гектара тIара ялат чуийца а денней буси хIара комбайнаца 10,9 гектар ялат чуэцилга IалашдаЬ а йола Надтеречни района «Кругловский» совхоз;

пятидневкагIа 429 гектар ялат чуийца а хIара комбайнаца 14,8 гектар ялат чуэцилга IалашдаЬ а йола Шалински района Куйбышева цIерагIа колхоз:

Дика болх а беш эггара дуккхагIа ялат чуэцаш бола;

КОМБАЙНЕРАШ:

Грозненски района Ленина цIерагIча колхозера АБДУРЗАКОВ Мума;

Гудермесски района «Кошкельдинский» совхозера АБДУРАШИДОВ Ваха;

Надтеречни района «Верхненаурский» совхозера АСУЛТАНОВ Муса;

Шалински района Куйбышева цIерагIча колхозера БОЛАТХАНОВ ГIайрахх;

Малгобекски района «Ингушский» совхозера ГАНДАЛОЕВ Султан;

Грозненски района Ленина цIерагIча колхозера ДРОЗДЕНКО Владимир Филиппович;

Надтеречни района «Кругловский» совхозера ГЕНАЕВ Муса;

Шалински района — XX партсъезда цIерагIча колхозера ИБАЕВ Саламбек;

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозера КОНДРАШЕВ Василий Иванович;

Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхозера КУСМАЧЕВ Павел Кузьмич;

Наурски района «Красное Знамя» яхача колхозера СУПРУНОВ Иван Семенович;

Малгобекски района «Ингушский» яхача совхозера УМАРОВ Нуради;

Грозненски района «Молочный № 2» яхача совхозера ХАЧАРОЕВ Зелимхан;

Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхозера ЧЕРКАСОВ Александр Николаевич;

Урус - Мартановски района «Красноармейский» совхозера ЮШАЕВ Мовлет.

КА БОЛА ЯЛАТ ЧУЭЦАР

(17 июле кхаччалца проценташца)

Районаш	хьекха даьннар	хьекхачох аьрда даьннар	Цхьан комбайно дийнахьа чуэца гектараш	ялат дохкара план кхоачашъяр.
Гудермесски	100	100	—	124
Шелковски	100	100	—	90
Наурски	98	100	2,4	120
Малгобекски	73	94	8,6	68
Грозненски	72	98	0,7	42
Надтеречни	70	98	6,9	71
Сунженски	61	89	8,6	64
Ачхой - Мартановски	56	83	5,8	12
Шалински	55	85	6,2	56
Ножай-Юртовски	51	100	3,4	41
Урус-Мартановски	45	91	—	41
Веденски	33	100	—	—
Советски	22	86	6	—
Назрановски	8	83	—	11
Республике гIолла	70	96	4,3	56

РАЙОНА ПАРТИЙНИ АКТИВА СОБРАНИ

Укх деношка хилар Старопромысловски района партийни актива собрани. Гулбеннарашта КПСС XXV съезда решенешка хьежжа къахьегамхошта юкъе беш бола идеологически болх тоабарах доклад йир парте райкома секретара Н. Н. Мухортовас.

Шо-шоай предприятей коллективаша иттлагIча пятилетка хьалхарча шера дIабахача ядх бетта даьхна толамаши къахьегамхошна производстве а цIагIа а дIахо бе беза идеологически болхи, иштта дIаяхача хана цу гIулакха карагIдаьннараши дувцаш пренешка къамаьлаш дир «Старогрознефта» мехкдаьттен газн йоаккхача управлене паркома секретара заместитела В. Ф. Плотниковас, Старогрозненски бурув тохара балхий управлене парткома секретара А. Е. Сушкос, цу управлене пенгазета редактора З. Н. Соловьевас, «Трансмаш» завода комсомола комитета секретара нов. Магомадова, «Электроприбор» завода цеха начальника нов. Ситникова.

Къахьегамхоштеи иштта беррига бахача нахаи юкъе беш бола политико - кхетама болх тоабара района ерригa партийни организацеш тIахьехаш дола кхайкарал а деш чакхбаьлар актива болх.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

ДАЬХЕН АМБАРАШКА— 11000 ТОНН ЯЛАТ!

ИЗЗАЛ ЯЛАТ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ДОХКА ЛАЬРХIАД МАЛГОБЕКСКИ РАЙОНА ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОША

ДЕКХАР КХОАЧАШДЕРГХИЛАРАХ ШЕКО ЯЦ

Гурахьа ялата дIайийна культураш ма-могга дикагIен сихагIен чуэцара шерра социалистически яхь йоаржаь тIатеIIа къахьегаш ба хIанз тха района механизатораш. Укх шера 6466 гектара тIара мукх, 8744 гектара тIара кIа чуда дезаш ба уж.

Ялат чуэцаш 104 комбайн я хIанз района кхашка болх беш. Царех 26 комбайн магIалбикахошта хьувкъам чуэца новкъостал дара Ставропольски краера ена я.

ХIанзле дукха хIама ца эшаш 5500 гектара тIара мукх, 4000 гектара тIара кIа чуийца баьннаб комбайнераш. Мукх план 20,6 центнер йолаш 21,5 центнер боал хIара гектара тIара, хIаьта кIа дукха кIама ца эшаш — 23 центнер.

Района комбайнерашта юкъе яьржача яхье хьалха хIанзле 624 тонн ялат аьрда «Ингушский» совхозера Умаров Нуради ва. Цул дукха тIехьа па бусаш болх бу комбайнераша «Ингушский» совхозерча Гандалоев Султана, «Кавказ» совхозерча Шатов Александра, Бахчин Владимира, «Алханчуртский» совхозерча Гулаев Висаитгире, кхычар.

Къаьстта сиха болх бу «Кавказ» колхоза механизатороша. Соахка гурахьа 1651 гектара тIа йийна культураш хьекха а баьнна дукха хIама ца эшаш 1500 гектара тIара яраш аьрдай цар. Кхоана е лом аьрда баргба уж хьекха касарех улла диса ялат а.

Цу ханна гурахьа ялата йийна культураш чуийца йоахаргья М. Горькова, Г. Ахриева цIерагIча, «Луг» совхозий механизатораша а.

Гурахьа йийна культураш эггара дикагIа «Ингушский» совхозе хьувкъаьй. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 27 центнер ялат чуэц хIанз цу боахама механизатораша.

Дог гIэздоаккхаш ба цу совхоза Коригов Султана кулгалдеча отряда механизаторашa гурахьа йийнача культурай кхебаь хьувкъам. ХIара гектара тIара 40 центнерал кIезигагIа доацаш кIа даргдолаш цхьа кха да цу отряде. ХIаьта ерригача гурахьа йийнача культурай хIара гектара тIара 34—35 центнерал кIезигагIа доацаш цар ялат чуэцаргхиларах шеко яц.

Цу гIулакхо хьахьокх хозрасчетни механизированни звенош вIашагIйохкар пайдане гIулакх долга.

«ХIара кхайна — дикала Знак» аьнна Шелковской района дIаболабаь болам хьал а лаьца, ялат цIена чуэцара къаьстта теркам тIабохийт тха района механизатораша. Мукх е кIа чуийцача кхашка уж культураш мел дика чуийцай хьож хIара боахаме лаьрхxIа вIашагIъехка комиссеш.

Къаьстта боккха теркам тIабохийт чуэца ялат кулга цIена боацача нахах лорадара. Кхай тIара хьатта, цигара паччахьалкхенна дIадала ялат дIаккхухьача цаькъашка, хьатташка ялат увзача халкъа тIахьожамхой латт. Царца хул цхьайолча хана милице районни отдела балхлой а, КПСС Малгобекски горкомо хьувкъам чуэцаш деча балхашта тIахьожам лоаттабара бахийта нах а.

ЙоагIа йоакхо яьй районе механизаторий, шоферий болх, салоIам вIаштIехьбаккхара.

ДуккагIолча боахамашка кхозза кхоаб ялат чуэцаш боахка нах. Кхача кхай тIа хьакхухь. Еха машин, комбайн, трактор тоаe кийча йолаш латт района ерригача совхозий ялат чуэцача кхай йисте «техничкаш» Техникана заправка а кхай тIа ю.

Шоай салоIама хьалаш вIаштIехьдахара геттара раьза ба тха района юрта боахама къахьегамхошта ялат чуэца новкъостал де баьхка комбайнераш, шофераш. ХIаьта тамаш а яц. Уж бахача ерригача общежитешка Iэвижа цIена мотт ба, болх чакхбаьлча лувча йиш йолаш ба уж лаьрххIа вIаштIехьъяьхача моттигашка.

Каст-каста хул ялат чуэцаш боахкараш болча района художественни самодеятельноста артисташ, агитатораш, политинформатораш. Дукха ха йоацаш уж болча хилар Х. Нурадилова цIерагIча театра артисташ а.

Шерра лаьржад балхаш хьатташка а. ИттлагIча пятилетка укх хьалхарча шера чуийца ялат докъадеш, цIендеш боахк совхозий къахьегамхой.

Укх шера паччахьалкхенга 11 эзар тонн ялат дохка дезаш ба района юрта боахама къахьегамхой Хьалхашка латта декхар цаь кхоачаш а тIехкхоачаш а дергхиларах шеко яц.

И. ГИРЯЕВ,
КПСС Малгобекски горкома секретарь.

ЦIЕНЕИ СИХЕИ БУ БОЛХ

БIайха хьеж малх. Гаьнара гуш я ялат хьокхаш йоахка комбайнаш. Царна тIехьа дус ниьса мугIарех дала мукха касараш. Цу комбайнех цхьаннена тIа цIе вымпел ягIа. Из лелаеш ва Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза дикагIола комбайнер Мадаев Мухьмад.

Дукха вIаши дагабийлар шоллагIча отделене механизатораш хьалхара мул хьанга болабайтача бакъахьа ба яхаш. Юххера а соцам бир Мухьмадага болабайта. Духхьал хьалхарча цхьан дийнахьа 16 гектара тIара мукх хьекха касарех Iобиллар цо, план 12 гектар мара йоацача. ХIаьта шин дийнахьа по хьекхар 35 гектара тIара мукх.

Го а баьккха тхона юххе соц комбайн. ТIера Iо а ваьнна мукх ше мел дика хьокх хьож Мухьмад, цул тIехьагIа, вела а къежа, тхона хьатIавоагIа:

— Каст-каста юха сеца везаш хул со, — йоах цо. — Хала я комбайна укх босешка, цхьоалагIча передача тIа а низткъа мара дIайэхалац из.

Раьза ва комбайнер хьувкъама. Дика ба укх шера мукх. Сов листа болаш из жаткана юкъе ухаш хилар а новкъа дац Мухьмада. Цу тайпара моттиг нийсъелча тIехьашка а яьккхе юха а дIалоал цо ший комбайн.

— Укх массехк шера цIаккха а планал кIезигагIа чуийцабац оаха мукх. ХIаьта укх шера а, хетаргахьа, планал дуккха дуккхагIа чуэцаргба из.

— Чуэца лаьрхIар — гектара тIара 30 центнер ба, — йоах мехотряда начальника Осмаев Лемас. — БархI комбайн я тха мукх чуэцаш. НийслагIьяр хIанз мошача доакъара буц хьокхаш я. Кхоана из а укхаза хургйолаш я. 520 гектара тIара чуэца езаш да тхо гурахьа дIайийна культураш. Таханарча дийнахьа оаха хьекхай 455 гектар совгIа. Кхы а шин дийнахьа болх бича деррига ялат хьекха касарех Iо а дилла оардаргда оаха.

Грозненски района боахамашка ялат чуэца гIо деш я колхоза цхьайола комбайнаш. Традици а хинна дIаэттад укхаза иштта гIо делга. ХIаьта тахан - кхоана цIаккхача езаш я уж. ЦIакхэаччаше а мукх арда болабергба.

ДIадахача шера массарел дукхагIа Мадаева чуийцар ялат — 350 гектар. Укх шера 250 гектара тIара ялат чуэца социалистически декхар тIаийцад цо, план 210 гектар мара йоацача. Укхаза болх беш ба цо комбайна тIа болх бе IомабаЬ Мадаев Висхан, Висаитов Вахид, кхыбараш.

Кагиров Хьусейнаца яхь лелаю Мадаева. Бакъда сухалца хьалхле яккха лаьрхIа я ваи шаккхе а. Болх цIена белга эггара лоархIамегIа дола гIулакх санна лерхI цар.

Механизаторий хьачташ дикагIа кхоачашдара йоагIа йоакхо ю района общественни организацеша. Каст-каста хул кхай тIа автолавкаш. Тхо цига долаш хьатIаера царех цаI. Механизаторашта шийла минеральни хий, наггахьа мара тикаьшка ца нийслу товараш, барэкъаш да цу чу. Каст-каста хул укхаза агитатораш. Цар дувц кхыча районашкарча боахамашка деча балхех, дикагIболча механизаторех, вай партеи правительстван чурча а доазол арахьарча а политиках.

Колхозе вIашагIъехка я уборочно - транспортни группаш. Царех хIаране социалистически декхар тIаийцад планал совгIа 100 гектара тIара ялат чуэца, деррига ялат 10—12 дийнахьа чудена даккха.

ДикагIболча комбайнерашта тIехьа ца бусаш къахьегаш хьабоагIа Кагиров Баудин, Харачоев Абдурахман, Кокаев Камалу. Шоай сменин нормаш цар кхоачашъю 115—120 процент.

Эггара хьалха укх шера комбайнаца ялат чуэцаш ва Висаитов Вахид. Цул да Сала а ва укхаза комбайна тIа болх беш. Цу опыт йолча механизаторел тIехьа ца вусаш къахьегаш ва Вахид.

Ялат чуэцаш боахкача механизаторий болх дика вIаштIехьбаккхаро дега тоам хилийта дIадолх тхо колхозера.

А. САГОЕ,
тха соб. корр.

Ялат чуийца баьннаб

«1976 шерара хьувкъам чуэцилга, юртбоахама продукташи доакъараши кийчделга Iалашдара кхы тIа а де дезарий хьакъехьа» КПСС ЦК-си СССР Министрий Советои баь соцам кхоачаш а беш, болх лерттIа вIаштIехьбаьккха къахьегарах районе эггара хьалха 10—12 дийнахьа 1527 гектара тIара ка бола ялаташ чуийца баьлар Наурски района «Красное Знамя» колхоза механизатораш.

Хьувкъам а районе эггара лакхагIа чубенаб укхаза. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуийцад 24,4 центнер ялат. Из толам боаккхача шоашкара доаггIаш дола дакъа юкъедихьад колхоза дикагIболча комбайнераша Страх Петр Кондратьевича, Супрунов Иван Семеновича, Тахтаров Анатоле.

ХIанз колхоза механизатораш ялат хинна лаьтташ аьха а баьнна, цу тIа шозлагIа юв хьажкIаш дIаювш ба.

Р. МАЛЬСАГОВ.

ЧуийIна ка бола ялат чуэцаш ба укх деношка Назрановски совхоз-техникума механизатораш. Халача хьалашка болх а беш михо бужабаь мукх хьокхаш кхаь дийнахьа «Колос» яхача комбайнаца 45 тонн ялат аьрдад комбайнера М. И. Концыгова (сурта тIа).

С. ПУГОЕВА сурт.

Нов. П. Г. ЧЕРВЯКОВНА Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялара дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Дукхача шерашка планови органашка беркате болх барах Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. Червяков Павел Григорьевича — Ачхой - Мартановски района планови комиссе председатела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
15 июль 1976 ш.

XXI АХКАНАРЧА ОЛИМПИЙСКИ ЛОВЗАРИЙ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ОЛИМПИЙСКИ КОМИТЕТА ЧЛЕНАШКА, ОРГАНИЗАЦИОННИ КОМИТЕТАГА, ДАКЪА ЛОАЦАРАШКА

Дег тIара моаршал лу аз 1976 шера XXI аххан Олимпийски ловзараш вIаштIехьдаьккхарашка а дакъа лоацарашка а.

Олимпийски ловзараш — дунен халкъашта юкъерча спортивни вахаре лоархIамегIа событи; цар шоашта чIоагIа тIаса планета миллионаш болча наьха теркам, адамле юхатохалургйоацаш машарген прогрессаген кхача гIерташ хилар хьагойт. Олимпийски байраккхашта кIал ерригача континентий спортсменаш вIашагIкхетар — кхы цхьаькха а тешал да халкъаш доттагIлен, вIаши дагар кхетадеча, хьинаре вIаши цхьана гIулакхаш леладара хьалашка даха безам болаш хилара.

Оаха доагIар дIалу Олимпиада организационни комитетан Канада къахьегам безаш долча халкъаи дерригдунен спортивни цIей кийчдечеи чакхдоаккхачеи цар низаш тIадахийтарах.

Физически культураи спортеи Iалаьмате йоккха воздействи ю гармоничий саг хьахилара, наьха уназцIенои творчески хьинари дуккхача шерашка лоаттадара гIо ду. Советски Союза Коммунистически партеи СССР правительствои хаддаьза йоакхо ю мехка спортивни болам дегIабоалабара, советски халкъа хIара деннарча вахара юкъе физически культура яхьара.

СССР-о хьал а лаьцаб хьал а лоацаргба хIанзара олимпийски болам. ХIанз советски нах кийчо еш ба 1980 шерарча Московски олимпиадана, хIаьта лакхача боарам тIа чакхъяккхара, доттагIлени машарен беркат доаллача идеяшта керда импульсаш цо ялара деррига а дергда.

Монреале XXI аххан Олимпиада вIашагIъелларашa спортивни цIей толаме чакхдаккхар, хIаьта ловзарашка дакъа лоацараша спорте, дешача, къахьегача керда коталонаш яхар, хIаравар ираз долаш хилар лов сона деррига дег тIара.

Л. БРЕЖНЕВ.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦК Политбюрои СССР Министрий Советеи хьежай 1976 шера 7—9 июле Берлине хиннача Экономически ВIаши гIо дара Совета сессе XXX заседане итогех КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте лаьттача Советски Союза делегаце яьча отчетага.

Белгалдир, 1971—1975 шш. СЭВ члений — мехкий цхьана леладу гIулакхаши социалистически экономически интеграции дIахо кIоаргъелгеи эргайоахаш тоаелгеи оттадаьча комплексни программа тIа белгалъяь мероприятеш кхоачашъяро доккхача даькъе гIо дир Советски Союзи вежарашха йола паччахьалкхенаши социально - экономически толаме дегIаяхкара. экономике уж лерраргIа вIаши гаргаахара, цар дунен халкъашта юкъера позицеш чIоагIъяра. Укх пятилетке вIаши пайда а боалаш вIаши цхьана гIулакхаш леладара тешаме предпосылкаш Iалашъяьй.

Социализма мехкий массе а оагIонгахьара консолидаци яра гIулакха керда баьккха боккха гIа ба материальни производство дегIайоалаяра хержача керттерча лостамашка вIаши цхьана гIулакхаш леладара йIаьххача ханна лаьрхIа программаш оттаяр. Цар гIо дергда социалистически интеграце комплексни программа тIа дIаяздаь де лерхIараши декхараши толаме чакхдоахилга Iалашде.

СЭВ сессе заседане решенеш дунен халкъашта юкъе боккха лоархIам болаш я. Цар, шеко йоацаш, гIо дергда социалистически мехкий кхоталалар чIоагIдара, цар халкъаш интернационализма уйланца хьалкхедара, кердача общества овлан тIара совленаш дIахо а хьагучаяхара. СЭВ-а члений — мехкий социалистически экономически интеграци дIахо кIоаргъяра лаьрхIа мероприятеш леррагIа кхоачашъелга лоархIам болча гIулакхех цаI да дунен дерригача мехкашта юкъе цхьатарра бокъо а йолаш экономически вIаши цхьана гIулакхаш лелаедга дегIадоаладара, дунен халкъашта юкъера хьал дIахо а тоадара хьашташ дага а кхоабаш, империализмо оттаяь йола цхьатарра бокъо ца хиларен эксплуатацеи отношенеш эшаяра.

КПСС ЦК Политбюрос, СССР Министрий Советo могабир СЭВ сессе XXX заседане СССР делегаце баь болх, СССР Госплана, кхыча цунца гIулакх доагIача органашта тIадиллар советски оагIонгахьара интеграционни декхараш кхоачашдара хиланза яргйоаца мероприятеш оттае а чакхъяка а, СЭВ члений — мехкий вIаши цхьана гIулакхаш леладара йIаьххача ханна лаьрхIа программаш кийчъеча хьинаре дакъа лаца, социалистически экономически интеграци кIоаргъяра ма-могга гIо де.

ЯДЕРНИ ГЕРЗ ДАГАДОАЦАШ Е АЬННА ДОАЦАШ ЮКЪЕ ЦА ДАККХИЙТАРА ХЬАКЪЕХЬА СОВЕТСКИ СОЮЗАИ ФРАНЦЕНЕИ ЮКЪЕ ЯЬЧА СОГЛАШЕНЕНА КУЛГАШ ЯЗДАР

КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежневи Франце Президент В. Жискар д'Эстэни вIашагIкхетарах а царна юкъе контакташ хиларах а лардаш ехкаяр ядерни герз дагадоацаш е аьнна доацаш юкъе ца даккхийтара хьакъехьа Советски Союзаи Францеи юкъе соглашени яра.

16 июле Кремле аз соглашени кийчйир советски оагIонгахьара КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос, французски оагIонгахьара — Франце кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Ж. Сованьярга кулгаш яздаь письмош дIа-юха дахьийтара наькъаца.

Кулгаш яздеча хана цига бар новкъостий Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин, Д. Ф. Устинов. Цига бар иштта СССР Министрий Совета Председатела заместитель В. А. Кириллин, СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. П. Георгадзе, СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета председатель А. П. Шитиков, СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета председатель В. П. Рубен, СССР Гостелерадио председатель С. Г. Лапин, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, СССР оборона министра хьалхара заместитель В. Г. Куликов. Цига хиннараштa юкъе вар Францера СССР посол С. В. Червоненкон СССР-ера Франце посол Б. де Лесси.

Ядерни герз дагадоацаши аьнна доацаши юкъе ца даккхийтара хьакъехьа Советски Союзаи Францеи юкъе яь соглашени лоархIаш долча дIа-юха дахьийтача письмой тексташ кепатохаш я. (ТАСС).

«САЛЮТ-5»: САЛОIА ДИ

НАЬКЪА УПРАВЛЕНИ Ю ЦЕНТР, 17 июль. (ТАСС). ШоллагIа кIира доладеннад Волынов Борисеи Жолобов Виталеи космически никъ бу. Белгалъяьча программага хьежжа тахан салоIа ди да «Салют-5» яхача орбитальни станце экипажа.

АргI-аргIа салоIаш ва командири бортинженери удача дорожках, дегIа дозал хьаувттадечеи тIехка-пхьидашта мухь тIахьочеи низа упражненештеи амартизатораштеи лаьрхIача эспандерех латтача комплексни тренажере занятеш а еш. Физически упражненеш еча хана дега - пхьанашкарчеи садоахача системашкарчеи хьала тIахьожам лоаттабу.

Экипажо баьча хоамагIа, селхан «Поток» яха эксперимент яр бахьан долаш чIоагIа лоархIаме сведенеш кхаьчай дозал доацача хьалашка коачад чу газ яхийтача гучадувлача хIамай башхалоний хьакъехьа а цун лелама динамика хьакъехьа а.

Орбитальни станце тIарча системаша болх боаррамагIа бу. Никъ дIахо а беш ба.

ИДЕЙНО-КХЕТАМА БОЛХ — КОМПЛЕКСНИ НАЬКЪАЦА

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА

КIоарга идейни дог тийша хилари сийлахь - боккха вахара низи, духовни культура а знанеш а шийна чухь цхьана таръеш вола керда саг хьалкхевар хила а хиннай, хIанз а я вай парте еча керттерча йоакхонех цаI. Вахар чу доагIа керда ноахалаш, Iилмеи техникеи дегIаахаро кердадоах социально - экономически хьалаш, наьха сакхетами ховраши дукхагIа хул.

Вай парте XXV съездо белгалдаь уж доккхий декхараш толаме кхоачашдара партийни организацей практико хьахьокх вайга вай беррига балха эффективность лакхъярга вай кхоачадергдолаш бола никъ. Из ба кхетам балара деррига гIулакх вIаштIехьдаккхарца лелабу комплексни никъ, вешта аьлча къахьегамхой тайп-тайпарча группай башхалонашца идейно - политически, къахьегама, нравственни кхетам балара айхха цхьоагIо хулга Iалашдар, вешта аьлча марксистско - ленински мировоззрени, коммунистически мораль советски наьха дIахо вIаштIехьйоаккхилга органически цхьана тарде хар, цар общеобразовательни культурни боарам, профессиональни говзал, корта бола гIулакхаш дIахо лакхдар.

Къахьегам дика вIаштIехьбаьккхан нийсел лелилга дIалехаш йола производствана концентраци специализаци яра процесс сихача темпегIа лелача хIанзарча хьалашка Iалаьмате лоархIаме да, коммунизм хьалъяра декхараш толаме кхоачашдара новкъостал дергдола морально - психологически климат хIара коллективе хилийтар.

«Череповецки металлургически завода кулгаллечеи инженерно-технически болхлоша идейно-кхетама балха юкъе дакъа лацара хьакъехьа», «Белорусски партийни организацех идеологически кадраш хьахаржарен царна кхетам баларен хьакъехьа» КПСС Центральни Комитето даь соцамаш кхоачаш а деш, КПСС районни комитето, тха района юххьанцарча партийни организацеша овлангара денз эргабаьккхаб идеологически болх, бахача наха юкъе беча идейно-кхетама балха дукхагIен хьинарегIен юкъеувза яьннай уж кулгалду болхлой, халкъа боахама специалисташ, инженерно - технически болхлой, хьехархой, лораш, парткомий, партбюрой заседанешка, партийни собранешка дукхагIа ладувгIа яьннай коммунисташа - кулгалхоша идейно - кхетама балха юкъе шоаш дакъа лацарах еча отчеташка.

Цо йиш хилийтай идеологически болх дикка тоабе, цун формаш бе-бе хилийта, эффективность лакхъе. Кулгалду болхлой къахьегамхошта идейно - политически кхетам балара беча хьинареча балха юкъеозара дешаш даим терко ю парте районни комитето, дукхагIйолча юххьанцарча партийни организацеша.

Уж дешаш шозза дийцал района партийни активашка. Кулгалду болхлой идейно-кхетама балха юкъеозара дешах лаьца Карабулакски бурув деттача балхий управленех, «Победа» яхача колхоза, Ассински консервни завода парткомаша бу болх бийцаб КПСС райкома бюро заседанешка. Уж дешаш каст-каста дувц семинарашка, совещанешка.

Тха районе болх беш ба 2300 кулгалду партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлой, боахама кулгалхой, инженерно - технически болхлой, юрта боахама специалисташ, хьехархой, лораш. Цу даькъе промышленносте 1086 саг, юрта боахаме 420 саг. Царех 1200 совгIа саг лакхера, йистеяланза лакхера образовани йолаш ва.

ДукхагIйолча кулгаллеча болхлоша шоашта чухь кхетаме цхьана тарьу кулгалхочуни хьехам лучуни оамалаш, вешта аьлча производствана кхетаме кулгалду, бахача наха юкъе беча идейно-кхетама балха юкъе хьинаре дакъа лоац.

1973 шера денз КПСС районни комитета бюрос яьча решенегIа чIоагIъяь докладчикий группа я парте райкоме 32 саг юкъе а волаш. Райкома докладчикий группана юкъебагIа КПСС райкома секретараш, отделий заведующеш, райисполкома, административни органий, райсовпрофа, торговле, халкъа тIахьожама, юрта боахама районни управлене бехктокхаме болхлой, дуккха кхьбола кулгалхой. БIарчча цхьа политдни оттадаьл — хIара бетта кхоалагIдола ера, хIара докладчикага графикаш дIакхачийтай, производственни участкашка, нах бахача моттигашка, культпросветучрежденешка цар е еза политически докладаш малагIа я, хаьдла деноп дIа а хайташ. ХIаьта уж деррига гIулакхаш беррига баха нах даим политически теркама юкъеза хургболаш, доазол дехьа, вай мехка, районе, къахьегача коллективе хулача событешта массе оагIорахьара дика духтIабаьнна хургболаш чакхдоах.

КПСС райкома, партийни комитетий дуккха а дукхагIа болча докладчикаша политически лекцеши докладаши еш болхлой, колхозхой, студентий, кхыча аудиторешка. Уж вIашагIкхетараш дукхагIа йолча хана хаттарийи жопийи хьисапе чакхдоалаш а нахацара бувзамаш чIоагIлара боккхача лоархIаме а да, цар новкъостал ду къахьегача коллективашка моральни климат тоадара, йIаьхий ю аудитори а докладаш ераш шоаш а. Шошоашта хетараш дувцаш дIаюха дагабувл уж.

Идеологически балха тIа лелабеча комплексни наькъо шийн аргIанна кулгалхочунгара доагIар хьадехара а комплексни никъ лелабайт наха кхетам лучаш по массе оагIорахьара дакъа лацарга диллача.

Кулгалхоша хьега къа а хьехам балара даькъера цун лоархIам а хьагучабувла беза производства эффективность лакхъяра, пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде къахьега коллективаш оарцагIйоахача хана. ХIаьта цу гIулакха боккхача лоархIаме я социалистически яхь.

Кхетам балара гIулакха социалистически яхьах биззагIа пайда эца гIерт КПСС райком, юххьанцара партийни организацеш, къаьстта лоархIам бу цар из чоалхане искусство Iомае кулгаллеча кадрашта новкъостал дара.

Социалистически яхь эргаьяьккха тоаяра чIоагIа уйла тIайохийт Карабулакски химически реагентий завода, Карабулакски бурув тохара балхий управлене, «Путь к коммунизму» яхача колхоза партийни организацеша. Кхетаме цхьана тарьу укхаза моральни материальни стимулировани. Яхь мишта лел шерра дIахойт наха. Хан-ханнахьа социалистически яхьа итогаш ю, хоза кийчдаьд Сийлен доскаш, социалистически яхье котбаьннарий сийна къахьегама сийлен байракх айю, ахчан премеш тел. Масала, ше санна йолча Волгоградски спецматериалий заводаца яхь лелаю Карабулакски химически реагентий заводо. Дукхача производственни коллективашка хаIра болхлочо шишийна кийч а даь тIаийцад декхараш. Социалистически яхьа дешаш даим теркалду цу заводийи управленен, «Путь к коммунизму» яхача колхоза парткомашеи, профсоюзни организацешеи.

«Сунжанефть» НГДУ, химреагентий завода, «Ассинский» совхоза коллективаша цкъа санна дукккхаза а эгара хьалха йолаяьй социалистически яхь, «КПСС XXV съезд хьалха дисача 10 кIиранна хьинаре къахьегаргда вай», «Пятилетка 4 шера кхоачашъергъя вай», «КПСС XXV съезда даха малоаттIара накъагIоргла вай» яхаш девиз а йолаш. ДоккхагIдола декхараш тIа а ийца, цехаша, сменаша, бригадаша лаьрхIад болх дика барал совгIа; къахьегамен общественни дисциплина тIелхаеш йола моллагIа моттигаш коллективашкара цIенъяь дIаяха, балха хIара минут кхое.

Из инициатива, дика гIулакх а лаьрхIа, къоабалъяьй КПСС обкомо, райкомо. 1976 шера 10-ча пятилетка хьалхарча шера, кIезига хьахиннаяц дика почнаши инициативаши.

Масала, «Путь к коммунизму» яхача колхоза коллективо геттара раьза хинна хьалльцар «ХIара кхайна — дикала Знак» яхаш девиз а йолаш яхь йолае аьнна шелковчанаша кхайкаяь инициатива. Цу коллективо кхайкарал дир юрта боахама беррига болхлошка, специалисташка цхьан шераи ах шераи тоъал доакъараш кийчдара шерра социалистически яхь йоаржае аьнна.

Цу дикача почнийи маьхерча гIулаккхийи толам бийнаб лакхе йийцача предприятей, колхоза, совхоза кулгалхоша общественни организацешца цхьана боккха организаторски политически болх бар бахьан долаш.

Социалистически яхь вIаштIехьъяккхара, цун формаш дегIайоалаяра, цунах хьакъулараш дIадовзийтара, толашагIча опыта пропаганда яра юкъарчал доацаш новкъостал ду предприятей, организацей, колхозий, совхозий кулгалхоша, халкъа боахама специалисташа, инженерно-технически болхлоша декхараш кийчдеча, дуккхача къахьегамхошта уж дIадовзийтача хьинаре дакъа а лоацаш.

Социалистически яхь а цун лакхагIйола форма — коммунистически къахьегама тIехьара болам а дегIакхувлача лакъа лацара гIулакха шоашкара хьокхам гойт «Сунжанефть», НГДУ, «Победа», «Путь к коммунизму» яхача, XIX партсъезда цIерагIча колхозий, «Ассинский» совхоза, Карабулакски бурув тохара балхий управлене, кхыча кулгалхоша.

Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац, дика инициативаш, маьхера почнаш цу коллективашкара хьайолалуш хилар. Партийни организацеша идейно-кхетама болх бара шерра юкъеува бахача наха юкъе массе тайпара болх беш бола кулгалхой.

Бахача наха коммунистически кхетам балара беча идейно-кхетама балха юкъе лакхе йийцача организацей кулгалхоех хьинарегIа дакъа лоац цехий, отделий начальникаша, керттерча специалисташа, инженерно-технически болхлоша. Лекторий, пропагандистий кадраш опыт дукхагIа йолаш болча инженерно - технически болхлоех, керттерча специалистех вIашагIтехай, политинформаторийи агитаторийи кадраш — цехий начальникех, бригадирех, юкъерча звеноцарча специалистех.

«Победа» яхача колхоза клуба (заведующи коммунист нов. М. Г. Ворошкевич) балха тIа массаза а долаш дола хIамаш да лекцеш ешилга, тематически сайренаш елга, цIейш дездела. Сакъердамеи чулоацам дика болаши чакхдаьлар укхаза «Хоастам хилба къахьегама» яха советско - болгарски доттагIала цIейш, «Нохч-ГIалгIайче — вежарашха долча СССР халкъий дезале», «Дош деннадий Iа — чаккхакха из, декхар тIаийцадий — кхоачашде» яха а кхыйола а сайренаш.

Боккхей хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIаберзабаьн болх бу керда цIейши обрядаши бахача наьха быта юкъеккхахьара. Массаза а леладеш да къахьегама цIейш дездела, саг яр-яхари керда даьча берашта регистраци яри, Советски Эскаре гIулакх де болхараш безбеш накъабоахилга. Клубеи библиотекаи балха планаш массаза а парткоме чIоагIъю. Хьинаре болх бу укхаза общественни совето, культура учреждений балха юкъе доккха дакъа лоац колхоза председатела Р. Г. Лихолетова, парткома секретара А. Л. Коваленкос.

Наха атеистически интернациональни кхетам балара дукха болх бу Серноводски юртбоахама техникума партийни организаце, ерригача коллективо. Техникуме вIашагIа а елла, хьинаре болх беш я КИД (интернациональни доттагIала клуб). Укх шин шера цунна кулгаллеш я преподаватель Ч. Д. Гуриева. Клуба членаша каьхаташ дIа-юха ухийт мехкарча дуккхача юртбоахама техникумашца. Гулъяьча дуккхача материалех «Халкъий доттагIала» стенд оттаеш, альбомаш кийчъеш латт. Техникума кулгалхоша даьча заказагIа кинопутешестви яхача клуба фильмаш кхухь. Кинопутешествей клубо фильм гойта ха хьатIакхоачаш бераша йоккха йоаца рефераташ кийчъю моллагIа дале а фильм хетадаьча мехках лаьца. Каст-каста доттагIала сайренаш ю техникуме. Союзни республикай фестиваль чакхъяьккхай, хIаьта из кийчъечеи чакхйоакхачеи дакъа лоацаш хиннай 15 группа. Укх шера марте техникуме вIашагIкхетар хилар КПСС XXV съезда делегаташца, производстве хьалхалаттарашца, хьалхагIа техникум йистеяьккхарашца. Царна юкъе яр Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза председатель, XXV съезда делегат нов. Л. П. Ясинецкая, КПСС обкома бюро член, парте Урус-Мартановски райкома хьалхара секретарь, XXV съезда делегат, из техникум йистеяьккха нов. А. Д. Кагерманов. Вежарий каш да юртбоахама техникума територе тIа. ТIемахой гаргарча нахаца каьхаташ дIа-юха кхухьийт дешархоша. 1976 шера 9 мае техникумо бийха укхаза, вежарий каш тIа, баьдха хиннаб ГуржегIара, Арменера, ХIирашкахьара, Брянскера, вай мехка кхыча городашкара байнарий гаргара нахи царца цхьана гIулакх деш хиннараши.

Къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара формашца юкъе эффективнегIен гIойленагIен я укх тIеххьарча шерашка тха районе шерра яьржа лекционни пропаганда.

Из Iалаьмате лоархIамен бехктокхамен балха участок лелаю «Знание» яхача общества 938 саг юкъе волча юххьанцарча организацешка дакъа лоацача лектораша-общественникаша.

Планировани еча хана чулоац идеологически балха керттера лостамаш: идеологически Iалашо яра, боахама декхараш кхоачашдара марксистско - ленински мировоззрени вIаштIехьъяккхара тIадерзадаь гIулакхаш, коммунистически кхетам балара, массово-политически балха, идеологически кадрай дешара дешаш.

ХIанз района партийни организаце беррига идеологически балха ларде яьхкаьй халкъа боахама деррига доакъошка доккхий декхараш хьаьдлан къоастам болаши белгалдаь йола КПСС XXV съезда материалаши решенеши.

Съезда идеяш хIара коммуниста, хIара советски сага дIакхачийтар — ишта да пропагандистий, лекторий, докладчикий, тха беррига активистий сийлахьа декхар.

Ф. ЦУРОВА,
КПСС Сунженски райкома секретарь.

ЗАПОРОЖСКИ ОБЛАСТЬ. «Запорожский» яхача племптицесовхоза комбайнер Воронин Максим Максимович — КПСС ЦК Генеральни секретарга нов. Леонид Ильич Брежневга письмо яздаьча цIи хезача лаьтта леладерех цаI ва. «Хьувкъама кхела тхоаш массава чIоагIа бехктокхаме а лоархIаш, оаха, яр письмо яздераша, тхоай коллективашца цхьана тхоай кхоачамашка а торонашка а хьежа иттлагIача пятилетка хьалхарча шера низкъало декхараш тIаийцад», — йоахар укх шера июнь бетта кепатехача письмо тIа. В. Воронинеи цун новкъосташеи лаьрхIад лоацача хана, ца дойташ 600 гектара тIара ялат чуэца, 1800 тонн ялат арда.

СУРТА ТIА: комбайнер Социалистически Къахьегама Турпал В. Воронин.

А. КРАСОВСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

КОММУНИСТА БЕХКТОКХАМ

ДIабахача июнь бетта тIеххьарча дийнахьа дар из. Грозненски вагонни депо ремонтни цехе делкъийна хIама дуъ ха яр. Бакъда, цу лоацача хана шоай мукъа йола минуташ ца лоархIаш болх беш бар цхьан бригада болхлой.

«Iа фу ду, Мовсар, Iайха а хьай бригада болхлошка а са хIана лаIийтац Iа?.. — хьаьттар цехе дIачуваьннача депо моттигерча комитета председатела Мурашов Михаил Александровича.

«Яр цхьа вагон йисай тха кIезиг-дукха кулг тоха дезаш, хIама-м кхаьлладар оаха, йиса ха еза я тхона. Денна дош кхоачашде дезаций?!» — вела а къежа жоп делар комплексни бригада кулгалхочо Межидов Мовсара. ТIаккха ше беш бола болх лоацача хана юкъагIа а бита тIатехар: ховргда-кх, Михаил Александрович, тха балхах фу пайда боал...».

Бетта итогаш еча хана гучадаьлар цу бригадо цу дийнахьа баьча балхах доккха беркат даьннилга. План тIеххьоачашъе торо хилар ремонтни цеха коллектива.

«Ше делна дош гIулакхаца кхоачашдар, массаза халагIча, эшача моттиге хилар — Мовсара оамал я», — яхаш дувц новкъоста Мурашова.

«Тахан санна дагадоагIа сона Межидов тха депо балха вена, — дувц цо дIахо, — эгара хьалха юрта боахаме а тIаьхха Грознерча Октябрьски консервни заводе а гIон вола болхло волаш болх баьча цун цхьаккха говзал яцар укхаза воагIаш. Бакъда, чIоагIа безам бар цун слесарь-ремонтник хила. Со цу хана цехе слесарь вар, из дар 1964 шера...».

Къахьегамца боккха безам болча нохчий зIамигача сага говзал караерзае эгара хьалха гIо даьрех вар Мурашов Михаил Александровичи хIанз пенсе вола новкъост Болдыреви. Шоашта ховр, кхетам, дега йоIовхал дIаелар цар Мовсара.

Зехьа дайнзар хьийга къа. Мовсарах тIехдика слесарь хилар. ХIанз из депо массанена вовзаш говзанч ва. Диъ шу да из бригадана керте латта. Цо тоаяь моллагIа вагона маьже лаккхара дикал йолаш мара хилац. ХIаьта из хьадех цо шийн бригада хIара членгара, коллективе къахьегамен производственни дисциплина чIоагIа хилара кхетама болх бу.

Цудухьа Мовсара кулгаллу бригада цехе меттаже депо бригадашта юкъе а хьалхле лелаеш, массаза планаш тIеххьоачашъеш я. Цудухьа цун торо хиннай нийслагIча пятилетка декхар ханал хьалха кхоачашде.

НийслагIа пятилетка... Берригача советски наьха санна, белгала хилар из Межидова вахаре а. Цу шерашка хьаьнала къахьегарах Даьхено хоаставир из Къахьегама ЦIеча Байракха орденца. 1970 шера яннача Ленински юбилейни медала тIакхийтар из лаккхара паччахьалкхен совгIат.

«Цу совгIаташа декхарийла ву со кхы а дикагIа, кхы а овсарегIа болх бе дIахо йодача хана, аз дош лу...».

Шийна орден луча дийнахьа коллективна хьалхашка даьча къамаьлацара уж дешаш дикача гIулакхашца бакъду цо. Ва а ва коммунист Межидов укх шера шийгара кхычарна къахьегама масал гойташ.

Цеховни комитета председатель, депо моттигерча комитета член хиларах тарра дукха низи хьинари дIалу цо коллективе социалистически яхь нийса дIахьара, болхлошта дIадовзийт хьалхашка латта декхараш, гIулакхаца а дешаца а новкъостал ду уллув болх бечарна. Цудухьа коллективо лоархIаш а сий деш а ва из. ХIаьта цун гешал деш да Межидов шозза вIаштта Грозненски горсовета депутаталла харжар. Доккхача хьинарца кхоачашду цо хIанз депутатски гIулакхаш, харжархой наказаш дизза ханнахьен чакхдахара ше кховаш.

«Межидов Мовсар санна бола нах ба коллектива сий доакхараш, — дувц цеха мастера Резванов Владимир Даниловича, — дика къахьегамхо, наставник, рационализатор, агитатор, — цу коммунистах доакка деррига дика хIамаш дац уж, уж дукха да.

Цох лаьца дувцача хана мастера дагаехар цкъа Мовсара енна рацпредложени, дагаехар из къаьстта цеха пайданегIа йоландаь, цунах хIара ремонтника болх аттагIа а хулийташ, къахьегама овсаре лакхлундаь. Хьалха слесараша вагона пуржинаши рессораши хувцача хана шин штокаца болх бора, хIаьта Межидова сапача предложенех цхьа шток йир. Цу цхьаннеца торо хилар ерригa операцеш чаккхъяха.

Цехе дикагIвола агитатор лоархIаш ва Межидов Мовсар. Цо болхлошта дIайовзийт вай партеи правительстваи чухьарен арахьарен политика. Газеташ тIа арадаьнна кердадараш довзийт ха дIа ца йохийташ. Иштта хилар дукха ха йоацаш а. Берлине хиннача Европа коммунистически болхлойн партей конференце КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь боккха чулоацам бола къамаьл дIадовзийтар цо шийн новкъосташта. Дунен тIа массаза машар хилара тIехьа вай партеи правительстваи лоаттабеча къовсама, советски наьха еча йоакхонна дикача къахьегамца жоп дала тIахьийхар уж.

Иштта, массаза коллектива уйлашца, цун гIулакхашца вахаш а болх беш а ва Межидов Мовсар.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача Грозненски химикий болам хьал а лаьца болх беш я Межидов Мовсар къахьегаш вола цеха коллектив. Цу хьакъехьа лаьца къамаьл деш Мовсара аьлар: «Яр пятилетка дикален эффективностен пятилетка я аьнна дIакхайкаяь я. Цудухьа боккха лоархIам болаш ба из болам. Боккха пайда бу цо тхона, ремонтникашта. Уйла ел оаша. Хьалха тха болхлой план кхоачашйича боалаш бар. Царгара дукха дIалехацар болх лаккхара дикал йолаш хилара. ХIанз кхыча тайпара да гIулакх. Болхлочо болх чакхбаккхарах кхоачамбац. Цо из дика баьбеце цунна йоагIаш йола оценка оттаяц. ХIаьта цунца цхьана из Iаткъ цун алапена а производствана а. Цу девизах къахьега тхо доладалар бахьан долаш лакхъеннай балха дикал, производства культура, чIоагIъеннай къахьегама дисциплина».

«Коммунист хиларах тарра дукхагIа дIадала деза са хьинар, ияз предприятена. — Сона хетаргахьа из де декхарийла ва ленински парте мугIарашка мел вола саг, цун бехктокхам боккхагIа хила беза, из ва парте планаш, КПСС XXV-ча съезда планаш кхоачашъеча хьалхле лелае езар. Из дIадех тахан вай сийрдача, иразарча вахаро, — аьлар цо шийн къамаьл чакхдоаллаш.

Р. ЦОЛОЕВ.

НАЬСАРЕРА ГIИШЛОШЪЕРАШ

Дентара дейта тоалуш, хозлуш йоагIа къахьегамхой городНазрань. Наьсарен къаьнача лаьтта тIа хIара шера хьалъувтт наха чуIе керда цIенош, болхлой общежитеш, школаш, берий бешаш.

Наьсаре гIишлош хьалъеш я Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене № 155 йола ПМК а. ХIанз цу коллективо укхаза цхьагарра хьалдеш латт ГI. Ахриев цIерагIча «Электроинструмент» завода лаьрхIа 56 квартира йола цIа, 410 моттиг йола болхлой общежити, трикотажни фабрика болхлошта лаьрхIа — 56 квартира йола цIаи 140 моттиг йола берий беши.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера доккхий социалистически декхараш тIаийцад гIишлошъераша. ХIаьта уж царех дика лоархIа а лу. Иштта ах шера итогех ПМК-155 коллективо яьккхай управлене карара кара тела ЦIе байракхи хьалхара ахчан премии.

Коллектива участкаша шерра хьаллаьцаб «ХIара балха денна — дикал Знак» яха Грознерча химикий патриотически болам. Производства эффективности балха дикали лакхъяра коллектива гIо ду хIара гIишлошъеча участке вIашагIъеллача халкъа тIахьожама посташа, инженерно-технически болхлой юкъеболча хьажара комиссеша.

Хьалъеш йола гIишлош ханал хьалха яь йистеяккха дош а денна из кхоачашде гIерташ ба укхаза къахьегаш бола Гараков Хьусена кулгаллеча участкера болхлой. ХIанз наха чуIе хьалдеча шин цIагIа хий, электричество юллаш, уж чухьнахьара цIендеш, коа лостам беш ба уж. ХIаьта трикотажни фабрика хьалъеча берий беша отделочни балхаш чакхдоалаш латт. Июнь бетта план участко кхоачашъяьй 102,1 процент.

Участка бригадашта юкъе къаьстта белгала я Аушева Тамарас кулгалду отделочникий бригада. Из бригада я хIанз берий беш хьалъеча отделочни балхаш деш йоаллар. Мастера Машхоев Мовле йоах:

— Аушевай бригадерча наха дика хов фабрика болхлошта мел чIоагIа эшаш я берий беш. Цкъа-дале, бераш дIадала моттиг йоацаш кIезига кхалнах бац укхаза; шоллагIа-дале, цхьаболча кхалнаьха бераш гаьна дIакхувла деза. Цудухьа хьалъеш латтача берий беша деш дола отделочни балхаш ханал хьалха чакхдаккха лаьрхIад Аушевай бригадо.

Цар деннача дешах теша мегаргволга хов М. Машхоевна. ХIана аьлча цу бригадаца «Электроинструмент» завода общежите отделочни балхаш деш хиннав из. Цу хана а бетта бе беза болх шин кIира чакхбаьккхар цар.

Бригада кхотаер, цун болх вIаштIехьбоахар я бригадир Аушева Тамара. Шийтта шу да по гIишлошъеча болх бу. Цу шерашка йоккха опыт Iоаяй цо, йизза говзанч хиннай. ХIанз шийна ховш дар бригадерча къоначa болхлошта камаьрша дIател Тамарас. Царех дукхагIбараш шишша-кхоккха профессеш Iомаяь ба. Цудухьа цаI цамогаш хилча цун когаметта дIа а этта болх булургбола саг атта коравоагIа.

— Ялхайтта кхалсаг я тха бригаде, — яхаш дувц Аушевас. — Тхоайла вIашн гIо-новкъостал деш, барт тайна къахьег оаха. ДикагIбараш къоастабе хала дале а, царех дувцаш эгара хьалха аз хьоахабергба каменщикаш Албогачиева Райсхан, Албогачиева Забура, плиточница Точиева Люба. Шоай нормаш хIара дийнахьа цар кхоачашью 110—130 процент. ХIаьта цар хьабаь болх дикен цIенен хул.

Укх шера апрель бетта мара бригаде баьхкабац Алгатова Радимхан, Албогачиева ПаьтIамат, Манкиева Роза. Безаме тIаийцар уж вай ювцача бригадо. Царна ца хоур дIахьокха а дIадувца а кийча вар хIаравар. ХIаьта кхалнах шоаш а бар профессе сихагIа караерзаяра тIакхувш. Цудухьа лоацача хана балхах кхийтта дIабахар уж.

Ши бутт гаргга ха мара яц отделочникий вокх бригада кулгалде Алиева Хадчат хьожаяь. Цун бригаде а ялхайтта саг ва. ХIаьта царна юкъе ба Калоева Люба, Чалиева Дибихан санна 17—19 шера болх баь нах. Цудухьа могаргдийхьогI сона бригадана кулгалде, яхаш йолча уйлаша хьацецар Хадчат. Цхьабакъда, цунна новкъостал дир мастера Машхоев Мовле, бригада ветеранаша. Хьагучох йизза бригадир хургья Алиева Хадчатах.

Участке къахьегача бригадаел балха тIехьайисац Дзоева Мовлатхана бригада а. Цу коллективе кIезига бац коммунистически къахьегама ударникаш. Кхоккхе бригада шоайла яхье яьнна къахьегаш я. Цар кулгаша хозду индустриальни Наьсарен сибат.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

Къонача ахархой яхьаш

Нохч-ГIалгIайчен паччахьалкхен опытни станце кхай тIа гулбеннабар Веденски, Назрановски, Гудермесски, Надтеречни, иштта республика кхыча районашкара къона механизатораш, юрта боахама специалисташ, механизатораш, хьехархой.

Лаьтта ахара говзал лакхагIа хьаний хьожаш яхь лелаеш бар къона ахархой. Ала деза укх тIеххьарча шерашка школе дийша баьнна кагирхой шоай колхозе е совхозе трактористалла, комбайнералла болх бе юхебусаш хилар. Из доацаш школьни каникулашка шоай боахамашта ялат кхедеча а чуэцача а школьни производственни бригадашка болх беш новкъостал ду цар.

Вай республика 66 школе трактористий, комбайнерий, шоферий специальносташ хьех. Укх шера дукхьал цхьан Сунженски района Троицки юкъерча № 1 йолча школа кийч а ваь, аракийцав 35 юртара механизатор. ХIанз XIX партсъезда цIерагIча колхозе къахьегаш а ба уж.

Дешархой къахьегамцара безам совбаккхара чIоагIа лоархIам болаш я къахьегама урокаш, школай производственни бригадаш, лесничестваш. Цар торо лу теори практикаца нийсъе. Шерагара шу массаза доал производственни бригадашка, звеньяшка дукхагIа хул дешархой. Укх шера вай республике болх беш я 220 дешархой бригада, республика кхашка тайп-тайпара балхаш деш ва 21 эзар дешархо.

Республикански конкурса доакъашхошка моаршал а хоатташ аьттув балар лоаш лоаца баьккхар республика просвещене министра заместитела Н. М. Самойлова. Цул тIехьагIа конкурса керттерча судахочо юрта боахама Iилмай кандидата А. Д. Никитина дешархошка дIайовзийт конкурса положени.

Конкурс дIайолалу. Массане а безам ба толамга кхача. ХIаравар шоай района сийдаккха гIерт. ТIеххьара хьехам луш ба Экажкъонгий-Юртарча № 1 йолча школа 9-ча класса дешархошта Кациев Ахьмадан Экажев Мувсайнен инструктораш Эльдиев Закречун Ибрахьими Экажев Юниаза Батарбики. Гусеничи трактор тIа болх бергба цу кIаьнкаша.

Конкурсь доакъашхошта хьалхашка латта декхараш аттачарех дац. Ше доагIача бесса 20—22 сантиметр кIоарга а нийса а лаьтта ахарал совгIа теоретически хаттарашта жоп дала дезаш ба дешархой. Конкурс массехк этапах латтар. Къона ахархой хьакхашта тохар шоаш дIа мел тоха кулг, гуш дар цар дер довзаш а дезаш а гIулакх хилар.

Судахочо хьакхайкабу IV-ча республикански конкурса чемпионаш. Уж ба Троицки юкъерча школа дешархо Маркова Таняи Толстов-Юртарча юкъерча школа дешархо Матаев Висхани. Царна хьоарчаду чемпионий цIе ленташ, ВЛКСМ обкома грамоташ а лу. ШоллагIен кхоалагIен моттигаш йийнкъар Грозненски района Первомайски юкъерча школа дешархоша Букулова Рукъетеи Борисенко Таняси (йиIигашта юкъе) Назрановски района Экажкъонгий-Юртарча школера волча Экажев Мувсаси Гудермесски района Брагунски юкъерча школа дешархочо Кагерманов Заурбекеи. Цу толамца даькъала бувц уж гулбенараша.

Конкурса чемпионаша Алтайски края чакхъяргйолча Ерригроссийски конкурсе дакъа лоацарга.

Р. ЯНДИЕВА.

СУРТАШ ТIА: чемпионаш Т. Марковаи В. Матаеви (аьрдехьа). Хьалхара этап — оахам деш ба конкурса доакъашхой.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

ШИ ДУНЕ—ШИ ВАХАР

Социализм: иразе вахари сийрда кхоанеи

ИШТТА БАХ ЭВЕНКАШ

Красноярскера Эвенке столице поселок Тура кхаччалца хIара денна кхаь сахьата йолча рейсагIа лелача АН-24 яхача самолетаца водача хана а дика хоалуш ба Эвенкийски къаман округе бетталу вахара пха. Самолетаца балха цIаболха геологаш, мехкдаьтта лохараш, студенташ, гIишлонхой, отпуске болаш Iаьржача форда йисте салеIа цIабоагIа маьлхагIа яьга йовхьамаш йола чарахьий, саьрч леладераш бIаргаго йиш я.

СибарегIен центральни даькъа тIа улла Эвенки дунен тIа эгтара кIезигагIа нах бахаш ярех моттиг я. Франци, Швейцари, Португали, Дани вIашагIтехача миссел йолча цун территоре тIа (767.7 эзар квадратни километр) вахаш 15 эзар гаргга саг мара вац хIанз. Экономисташа яхачох, цу мехка чIоагIа промышленность дегIая езаш я.

— Эвенке территоре тIа исландски шпат йоал, — йоах оптико - механически промышленносте чIоагIа накъайоалаш йола из маьхе бедал лохаш а йоаккхаш а йолча экспедице керттерча геолога Атабаев Ким Константиновича.

1500 совгIа тайпара исландски шпати цунца кораяь кхыйола пайдане чIамаши гулъяьча экспедице геологически музея залашка да тхо.

— Эвенке исландски шпат кораяьй даха бIаь шу чакхдоалаш, — дIахо дувц Ким Константиновича, — бакъда промышленни хьисапе из яккха-м йолаяьяц тIеххьарча иттех шера мара. Исландски шпат хIанз ишта лоархIаш хилар технически прогресса хIанзара боарам лакхбалар да.

Тешшаме дегIайоагIаш я кердача техникаца болх беш йола Эвенкера цхьаькха предприяти а — Ногински рудник. Чакхъяьннача пятилеткагIа цо еннай эзараш тоннаш дикагIа йола графит.

ХIара шу тIехьагIа дукхагIа теркам тIабохийташ лохаш да Куюмба яхача хи йистера мехкдаьтта. Iилмахоша лерхIачох Малхболен СибарегIара йоккха мехкдаьтта база хила мегаш я цига.

Промышленность дегIайоалаярга хьежжа дегIаух къаман округе боахама кхыдола традиционни доакъош а — саьрч леладелген чарахьали. Эвенке эзараш маIа нахи кхалнахи хIара шера гурахьа баха а бахе дукха песеций, бIараш дуаргий, соболий цIеккий а яхьаш цIабоагIа.

Чарахьал де хIанз-м атта да, — йоах къаман округе дикагIбарех волча чарахьа Курейский Михаил Николаевича. — Участкашка вертолеташца дIадут тхо. Юрташца хадданза радиобувзам лоаттабу. Вертолеташца тхона эшача хана хьатIакхухь продукташ, керда почта, эшача хана лор а воалаву.

ТIеххьарча пхе шера 7,5 миллион сома маьха цIеккий паччахьалкхенна дIаеннай Эвенке.

Доккхийча социальни хувцамаша Эвенке бахача наьха вахара ерригa оагIонаш эргаяьха тоаяьй: хIара поселке детсадаши яслеши я, библиотека, клуб, больница я. Къаман округе болх беш я медицински училища, 26 общеобразовательни школа, 17 интернат. Эвенкийски навна меттала арадувл дешарен художественнии литература.

ПланагIа дегIайоагIача культурах хьахинна да Эвенке бахача наха шоашта яздайта 30 эзар экземпляр газеташи журналаши, «Орбита» системагIа укхаза кхоача централни телевидене передачаш, къаман округал арахьа а дика йовзаш йолча эвенкийски халкъа халхара «Осиктакан» яхача ансамбла концерташ, Немтушкин Алитета стихаш, цун мехкахочун художника Пикунов Романа сурташ.

Къаман интеллигенцеца лораш, хьехархой, зоотехникаш, геологаш ба. Дийша нах дукха ба къаман округе. ХIара эзар сагах 590 саг лакхерен юкъерен образовани йолаш ва.

МоллагIча къаман округе санна Эвенке а ший викал вохийт СССР Лакхехьарча Совете. ПхезлагIа цун депутаталла хержав чарахьа воI, эвенкийски Iилмахо исторически Iилмай доктор Увачан Василий Николаевич.

Советски Iаьдало хьабийллаб хьалха тIехьадиса хиннача Къилбаседерча халкъа иразерчей доллача хIамах дизачей вахарга бода никъ.

ИВАНОВ Борис,
АПН корреспондент.

Тура.

2000 говзал Iомае йиш я кхалнаьха

ЦIераш яьха варгвоацаш дукха я Болгарерча кхалнаьха балха говзалаш. Къахьегамей социальнии Iалашон министерства списка тIа дIаязъяь я кхалнаха Iомаяь ши эзар совгIа професси. Болгаре мел болча инженерех кхоалагIа дакъа кхалнах ба, лорех ахаш, архитекторех 40 процент бараш. Iилман болхлоех пхелагIа дакъа — кхалнах ба. 3000 болгарски предприятештеи учрежденештеи керте латт.

ВIАЛЛА КIАЬДЛУШ ЙОАЦАР

Шийлахайтта шу даьннача хана чIоагIа дог гIоздаьнна йолаш шоай юрта яхкийтача хьалхарча трактораштa накъагна яр из. ХIаьта механизаторий школа чакхъяьккха йоI сатем байна сиха «Шийлаь» «ДТ - 54» кабина чу а хайна, шоай кхашка эгтара хьалхара харш даккха я лоьш яр. Цун, трактора праз дахьаш номер яц оалаш йола кхойтта яле а, укхан гIулайкхех дош ца хеташ маIа пах бела къеже а трактора ко майрра бе деллар цо.

Цу хана чIоагIа денал-эшаш хIама дар из. Кооперацие наькъагIа эгтара хьалхара гIа баха йолаеннаяр Болгарски юрт. Къел да Iемача ахархоша лора а луш тIаэцар кердадар. ЗIамига лаьттан чIегилгаш екъаш бIаьшерснашка даьла гIайнаш доха ца дайта гIерташ трактора хьалхашка из дIа ца яхийта Iобувшараш а бар болаш.

Ткъаь диъ шу даьннад цу хана денз, бакъда механизатор Михова Мара къона йолча хана санна хьинар долаш я.

Ткъо шу даьнна яр из трактористий бригада керте оттаеча хана. Цу хана денз цар коллектив хьалха латташ хьайоагIа. «Беларусь» яхача трактораца 1380 гектарага кхоачаш кIаьда оахам де, ши мугI боаккхача комбайна овсарле 80 тонн боамби чуэцарга кхоачае эгтара хьалха-йолаеннар Михова Мара я. Уж толамаш бахьан долаш еннай цунна НРБ Социалистически къахьегама Турпала цIи.

ХIара Iуйрийна Радново яхача юрта йисте соц автобус, укхазара механизатораш боамби лелабераш балха дIабагар духьа. Автобус соцача эгтара хьалха кхоач Мара. ЦIагIа де мел дезар де а деша вагIача воIа цIагIа бе беннача балхага хьажа я кхийнад цун. Порядок массанахьа хилча дика хеташ я из. Оахам ду цо нийса ов деш санна. Кхай тIа хIама дIаювча хана ваццалца бIарахьежаргва цунна. Хьинаре къахьегаш а безаме а хилар бахьан долаш дукха еза Михава Мара юртахошта. Иштта безаме тIаэц цо шийгара новкъостал йиша ше йолча венар а.

Л. ХАРЬКОВ,
ТАСС корреспондент.

София.

США. Бостоне цIаьхха а рассови кегар хиннаб. Городерча цхьан школе кIайбараш летаб негритянски школьникех, царна чIоагIа етта а етташ, хIаьта иштта тIо а бетташ. Порядок оттае баьхкача полицейскеша хулиганех - расистех цхьаккха саг лаца тигаьдац.

Из дов даьннад школа кIала бомба еллай, аьнна хоам а хинна школа эвакуаци еча хана. Негритянски берашка кIайбарашца цхьана ца дешийта гIерташ расисташа лаьрхха вIашагIбелла тийша болх ба из, яхаш дуьц.

СУРТА ТIА: негритянски школьникаш.

ЮПИ—ТАСС сурт.

Пенсена меттел—сагIийна тесса хIамилг

Английски оборона министерства лаьрххIача Iилма-тохкамо центра лабораторе кхойтта шера болх баьб Том Гриффитса. Нервно-паралитически Iоткъм беш йола газ кийчъеш я из лаборатори, хIаьта цкъа аппаратура телха хилар бахьан долаш газ арааха йолаглар цига. Гриффитс больнице вихьар чIоагIа нервни система телха бIаргаштеи къамаргашцеи лазар хийна а волаш.

Дарба даьчул тIехьагIа балха саца венна хиннав Гриффитс, бакъда 1964 шера — 42 шу даьнна волаш лабораторий йита йийзай цун, хIаьта цу хана денз шийна кхы болх лаха а мегадац.

Цу хана денз Iаьдалца къувсаш шийна пенси даккха гIерташ хьаьенав из. Юххера а пенсена меттел Гриффитсага кхаьчай цхьан фунта стерлингеи 75 пенсаи чек. Из ахча — дукха маьха еза йоацача лондоски кафе цкъа марта даал хIама — доагIа цунна «болх бе цамогаш из висача хана»! Кхы дукхагIчунга дог дфахийла а яц цун.

ЭгIазваха корзагIваьнча Гриффитс министерстве чек юхадIа а яхийта... сатийнна сецав.

Э. БАСКАКОВ,
ТАСС корреспондент.

Нах лорабер эш

ВIашагIкхийттача Штаташка, ховш ма-хиллара, лаьгIденнад вIаши дIа-юха гIулакхаш делга. Бакъда хIаьта а долаш да тIеххьарча хана чIоагIа шера укхаза даьржа дола массехк тайпа гIулакх делга. Царех цаI да къаьстта чIоагIа бIаьхий барашта, хIаьта иштта «советски хьисапе бахаш барашта» чIоагIа эшаш дола гIулакх.

США 1975 шера бокъонца дIаязъяь я йоал яккхар дуьхьа нах лечкъабаь 300 гаргга моттиг. Иштта лочкъабаь дIабигача нахах я газетни магната Патриция Хорса йоI, «Сигрэм» яха корта бохо малар ду йоккхагIа ярех йолча компанедаь Сэмюэль Бронфоана воI, сталепромышленник Джек Тейч, вовзаш вола журналист Реджинальд Мэрфи.

Цу гIулакхаша сатем боабаь бизнесменаш тIехь - тIехьагIа дукхагIа лаьрххIача хадерашкара—нах лорабеш барашкара шоашта гIулакх деха баьннаб. «Уолл - стрит джорнэл» яхача газето дувцачох хIанз ВIашагIкхийттача Штаташка 20 эзар совгIа саг ва къаьстхьаьста лоравеш, хIаьта кхы пхи шу далалехьа 70 эзарнега дIакхача а тарлу уж. Бизнесменаш лорабе нах лоаттабераш я дукхагIча даькъе банкаш лелаеш йола къаьна фирмаш. Бакъда наха эшарга хьежжа хьахул керда хIама. Иштта хьахиннай лаьрххIа нах лорабеш йола «Рейнинтер неэшнл» яха компани.

А. ВОРОНИН,
ТАСС корреспондент.

Нью - Йорк.

Сага вахара ха—70 шу

Беррига мехка массехк поликлиника мара яцар, юрташка цхьаккха родилом дацар, боарам боацаш беза бар бIаьхийчар доалахьарча клиникашка дарба дайтара мах, туберкулез, хорш, дIайха лазар шерра даьржадар, геттара дукха бераш довра. Цу «хьоккамашта» Европе хьалхарча моттиге латтар тIом хилалехьара Румыни. 14 миллион саг вахаца 8 эзар лор мара вацар.

ХIанз унакцIено лораяр — паччахьалкхен политика доархIамегIа ярех аспект я. 1948 — 1949 шерашка бIаьхийбарий доалахьа хиннача больницешта, клиникашта, санаторешта, аптекашта национализаци яьчул тIехьагIа къахьегамхошта мах боацаш медицински гIулакх де а дарба де а доладир. Мехка кIанз болх беш 400 поликлиника, юрташка кхо эзар диспансер я. Толамца кхоачашдеш да: хIара уезда — йоккха больничин комплекс, яха декхар.

Тахан румынски медикий эскара мугIараш шерду Бухаресте, Клуже, Яссе, Тимишоаре, Тыргу-Муше, Крайове медицински институташ чакхйоахаца бIаьш болча специалисташа. Халкъа унакцIено лораяра учрежденешка болх беш 113 эзар специалист ва. Дерригача дунен тIа а цIи хеза ба румынски Iилмахой - медикаш К. Пархон — эндокринологи вIашагIъелларех цаI, Н. Лупа, Ш. Николау, Г. Бурчеле. Академикий И. Мургулеску К. Ненинескуй хьалхденна доккхий толамаш даьхад фармацевтика даькъе. Румынски молхаш дунен рынке цIи хеза я.

Доккхийча социально - экономически хувцамаша, культура лакхъяларо, къахьегамхой унакцIено лораяра хадданза йоакхо еш хиларо юкъера лаьрхIача бахача наьха ха йIаьхъю. ШоллагIа дунен тIом хьалехьа 42 шу мара йIаьха ца хинна сага вахара ха хIанз 70 шерага кхоаччаш яаккхъеннай.

В. ПИСМАРОВ,
ТАСС корреспондент.

Бухарест.

Хатай провинцера ший продукци экспорте ухийта Тхыонгтин яха район Вьетнама кустарни промышленноста центрашха цаI лоархIаш я. Укх шера кхы а дукхагIа арахеца лерхI доазол дехьа хоатташ йола кустарни изделеш.

СУРТА ТIА: Биньминь яхача производственни кооператив.

ВИА—ТАСС сурт.

24 эзар саг—наьха унахцIено лораеш

Дукха ха йоацаш ший 50 шу дизар дездир Улан-Баторерча Централни республикански клиника. Ах бIаь шу хьалха болх бе дIайоласлар из. Монголе из мара кхы йоацача паччахьалкхен больнице беррригаш а 15 менги мара латтацар, болх беш ши лор вар. Монгольски унахцIено лораяра гIулакх мишта дегIаденал кепайоазон оагIонаш тIа дувцаш Централни клиника керттерча лоро Ш Жигжидсурэна белгалдаьккхар мел боккха лоархIам болаш хиннад советски медикаша цу даькъе даь новкъостал.

ХIанз Улан - Баторера Централни клиника — Чехословакий доттагIий новкъосталца хIанзарча Iилман технико махкхара кийчъяь йола Аэс йоккхагIа ярех медицински учреждени я.

Халкъа Iаьдал латтача шерашка Монголера дIадаьннад чума, оспа, тиф санна дола кхераме лазараш. Геттара кIезигденнад дифтери, полиомиелит, туберкулез санна дола лазараш. Революци яьлалехьарча хана цхьаккха профессиональни лор воацаш хиннача Монголе хIанз къахьегамхой унахцIено лораеш кIай халаташ тIадувха 24 эзар саг ва.

А. БАБЕНКО,
ТАСС корреспондент.

Улан-Батор.

ЧУИЙННА БОЛХ БУ КООПЕРАТОРАША

Корея малхбузехьарча форда йистерча Ельтусамчхоприяхача йоккхийча арепашкара денз къилбаседен доазонашка кхаччалца дика чакхдаьннад кхашкара бIаьстан балхаш. Укх шерара бIаьсти тIехьайиса ера, пудухьа къахьегама денош болх шизкъало болаш хилар. Из бахьан долаш хашнахьа хьажкIаш дIайийна а дуга дIадегIа а даьккхар. Корея Къахьегама парте лаьтта лелдераштa хьалхашка декхар оттадаьд укх шера 8 миллион тонн ялат даккха аьнна. Из декхар кхоачашдулургдолаш да.

Алхха тIеххьарча пхе шера кхашка болх берашка кхаьчай, ахархой къахьегам аттача браккхаш а цар къахьегама овсарле лакхъеш а йола дуга дIадогIаш йола 30 эзар агрегат. Масала, Чхонсански боахама коопертораша лаьрхIад соахкарчул 20 процент дукхагIа ялат укх шера дакха. Из доккха декхар да, бакъда кхоачашдулургдолаш да: укх шера кооперативо чакхйоаккхаргьа деррригача халача балхашта еш йола комплексни механизаци. Цу тайпара боахамаш республике дукхагIлараш да. Духхьал цхьан Ельтасумчхоприйски кооператива шийдоалахьа я 157 трактор, итташ кхыйола юртбоахама машинаш.

Мехкара японски милитаристаш лелхабаьчул тIехьагIа ерригача республике 70 трактор мара яцар. Царех хьахилар хьалхарча машино-тракторни станце парк. Ткъаь итт шу совгIа йолча хана цхьа эзарзза совгIа тIаккхийттай укхаза машинаш. Юкъера лаьрхIача цхьан юртбоахама кооперативе я 20 трактор — кхоъ-йиъ машина — оахаш долча лаьттан хIара бIаь гектара. Специалисташа яхачох, Корейски Халкъа-Демократически Республика тракторни промышленносто гарггарча шин-кхаь шера торо хулийтаргья ворхI-бархIнега кхоачаш уж дукхагIа хилийта.

А. ДЕНИСОВИЧ,
АПН соб. корр.

Пхеньян.

СФРЮ. «Црвена Застава» яха автозавод югославски автомобилестроене йоккхагIъярех я. Цо арахеп пхе сага лаьрхIа «Застава-101», «Застава-1300», вий сага йола «Застава-750». Уж автомобилаш дика лоархIаш я.

Предприяте бувзамаш лоаттаду дукххача доазол арахьарча мехкий организацешца. Беркат а доалаш дегIадоагIа советски югославски автомобилестроителаша вIаши цхьана леладу гIулакхаш.

СУРТА ТIА: «Застава-101» вIашагIйоллача лине тIа.

ТАНЮГ—ТАСС сурт.

Капитализм: наьха къели йоаца кхоанеи

Наьха мехкара къахьа вахар

Бийса яхача хана мюнхенски улица го а баь герзашца кийчбенна бола полицейскеш туркий болхлой бахача цIагIа чубьиннаб. Чухьажа бокъо луш йола ордер дIа а ца хьоьхаш, корзагIбьннача цIеи даьшкала ца а дувгIаш цIагIа мел йола хIама кIалтIатехай «порядок лораераша». Жоп да луш дисад бокъо йоацаш леладаь гIулакхаш бахьан ледкъаш города Мюнхена муниципалитете туркий болхлоша дахьийта каьхат а. Из малхбузенгермански Iаьдалаша наха низаш деш леладу, «Джумхуриет» яхача турецки газета тIа дийна дола гIулакх ше цаI хинна Iац.

Ховш да 1969 шера денз 1972 шерага кхаччалца йолча хана 550 эзар гаргга болхло Турцера Малхбузен Германе дIавахалга. БIаьш эзараш болча португальцашца, грекашца, итальянцашца цхьана ФРГ сталелитейнии добывающии промышленноста предприятешка, гIишлош еча эгтара халагIа дола балхаш деш ба уж. Юкъера лаьрхIача малхбузенгермански болхлочоа доагIачох 47 процент мара алапи а доацаш. Юрта боахаме, кIира 70 сахьата беш болх бу иммигранташа, немцашта телачох ах алапи теларах кхолчам а беш. Кхы торо йоацаш шоай мехках а баьнна болх бе моттиг лехаш лела нах эхь ца хеташ боацабу хьалдараша. «Турецки болхло воалаваьча маклера 70 марка лу аз, хIаьта цунах бIаьш маркаш сона юхахьахул» — иштта доккхал а деш аьнад цхьан предпринимтела.

ФРГ экономически кризис эттача хана кхыча мехкашкара болхлой сихагIа дIабаха болабелар предпринимателаш: цхьа миллион гаргга саг балхара дIаваьккхар. Уж боацаш а мехка дукха болаш болча хьабе болх боацарех дIакхийтар уж. Баха лела торо йоацаш бола уж дукхагIйолча хана дай-мехка цIабаха билет эца ахча доацаш бус. Наьха мехка къел юача кхаьчаб. Къахетам боацаш боацабеш, социальни бокъо йоацаш болча турецки болхлоша, кхыбола иммигранташ а санна немций болхлоех дIа а бетталуш монополей Iоткъама духьал къовсам лоаттабу. Каст-каста дакъа лоац цар забастовкашка, демонстрацешка, протеста маршашка.

В. МИНКИН,
(ТАСС).

Латиноамерикански демографически центра лаьрххIача комиссе белгалдаьд чилийски столице бахача наьха къел ди тIехьагIа совйоалаш латташ хилар. Городе Сантьяго бахача наьха хьалашка хьежача комиссе данне ша хьагойт, фашистски хунта доал деш йолча юкъа бераш довш хилар Iалаьмате чIоагIа дегIадена хилар.

СУРТА ТIА: цхьан столовера мецденнача берий аргIа.

АДН—ТАСС сурт.

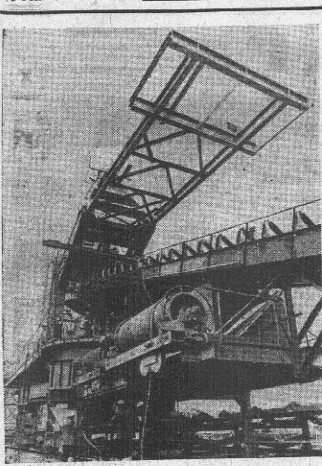
МУКЪАЯЛИЙТА КВАРТИРА!

«Тахан делкъел тIехьагIа цIагIара ара ца довлар дех оаха шугара, шун квартира низагIа тха хьаелла езаргйоацаш», — цу тайпара уведомлени кхаьчар судебни исполнителагара дукха ха йоацаш Пьер Колинсга — Мо яхача французски городе вахача сагага. Цу тайпара каьхаташ цу цIагIа вахача кхы массехк сагага а кхаьчад. Цунах дувцаш «Юманите» яхача газето белгалдоах, квартирах доагIар дIадала ха тIехъяларах низагIа квартирашкара нах арабоахилга массазара хIама а хинна дIаэттад Франце, яхаш. Алхха цу цхьан Мо яхача 44 эзар саг вахача городе цу хьала тIа эттав 150 саг. Чура арабахар кхераш бахаш кхы а бIаьш нах ба. Соахка Париже квартирашкара арабаьхаб 4,5 эзар дезал.

Квартирах боаккха мах (юкъерча французски дезала бюджетах 25—30 процент хулаш бар) дIатела хала да мугIарерча французашта. Хадданза тIадетталуча маьхаша, инфляце, хьабе болх боацаш хиларо бIаьш эзараш къахьегамхой къело кIалбуташ латт. ХIара бетта дукхагIа хулаш боагIа доагора, хин, газа, электричества мах, хIаьта цIеной даьша счетах доагIар дIа ца деннарий электричество, газ дIайоаккх. Иштта Лионе 1974 шера сентябре денз 1975 шера сентябрга кхаччалца йолча хана цу тайпара электричество дIахоадаяь 60 эзар моттиг нийсъеннай. Париже хIара денна сердал дIатед 500 квартире.

Французски коммунистически парте, общественносто шерра хьал а лоацаш, дIайолаяьй торо йоацача наьха бокъонаш лораяра кампани. Шин бетта алхха Париже коммунисташта мегад квартирашкара нах арбаха аьнна яь 110 решени йохае а 1200 саг, цу даькъе 400 бер а долаш, ара ца воаккхаш витийта а.

А. МЕЩЕРЯКОВ,
(ТАСС).

ПОЛЬША. Советски Союзо техническии новкъостал а деш хьалъеш йола «Катовице» яха металлургически комбинат хьалъяь йоалаш латт.

Укх шера йиълагIча квартале республика йоккхагIйолча предприяте хьалхара металл лургда.

СУРТА ТIА: комбинат хьалъеча болх беш я низ бола техника.

ЦАФ—ТАСС сурт.

ПРЕССО ТЕШАЛ ДУ:

МАЬКХА ЧIЕГИЛГ ЭЦА АХЧА ЦА ХИЛЧА...

Карикатура кепатеха зраьккхай «Вежа» яхача бразильски журнало. ЗIамига зIаьлга сагилг латт ринге. Цун букъ тIа гIолла дIаяздаь дешаш да: «Эггара кIезигагIа дола керда алапи». Цунна хьатIаьнийрза латт цIимхара бIатIаьхьажар а долаш вола цхьа генна саг. Цун хьисап—вахара мах лохбалар. Иштта диллача суртаца хьахьеккхай художника инфляци лакхъяларан хIамаш вйяра низ алхха укх тIеххьарча 10 шера кхоалагIа дакъа кIезигбеннача Бразиле бахача дуккха а дукхагIа болча наха хьатIайоагIа реальни доходаш кIезигъяларан юкъера юкъ.

Дукха ха йоацаш «Вежа» корреспондента къамаьл даьд Сан-Паулу гонахьарча «фавелашка» (горингашка) вахача цхьан сагаца. Цига бахача наха мах лац е электричествах а, е газах а, е канализацех а, хIана аьлча царех цхьаккха хIама яц цар горингашка. Цхьабакъда, аьлар корреспондентага цунца къамаьл деш хиннача болхлочо, кхыметтел иштта «кхолеш» хилча а тоъаш дуача хIаманна ахча, цудухьа каст-каста меца а волаш Iовижа везаш хул, кхоана сенца кхоабард-хьогI бераш яхаш дег чу йоахкаш уйлаш а йолаш. Дезала хIара деннара рацион, йоахар цу болхлочо дIахо, юкъ-юкъе цхьацадола баьпадаараш а увш, кхеехи дугахи латташ я. Бетта цкъа мара эцац оаха дулх, хIаьта берашта маьккх ца хилча а «мегаргья», хIана аьлча тхо даьхача юрта нагахьа йиаьяц цар из...»

Дукха ха йоацаш «Глабо» яхача бразильски газето хоам баьб, Пернамбуку университето баьча тохкамца а бегIа, мехиа къилбаседа-малхбоалехьарча даькъа тIа бахача нахах дукхагIа бараш цIаккха а кер биззалца хIама ца яарах кIалбиса ба аьппа. Из бахьан долаш 5 шерага а ца кхоачаш лов вхапел совгIа дола бераш. Иштъ да из кхыча мехкий компанешен моттигерча цар партнерашен миллиардаш тIех пайдаш деча хана.

«Вежа» яхача цу журнало интервью пийцай Пернембуко яхача штатерча болхлочунгара Сержио Милтонагара. 43 шу даьннад цун. Бетта 630 крузейро доакх цо, цхьабакъда массадола хIама эшаш вол-[illegible]

«Школера дешар тхашнга мах боацаш дале а, — йоах Милтона, — школера сай берашта хьадаха дийзар са, хIана аьлча царна барзкъа эца, наькъа дIа-юха болхаш тела ахча дац сога». Цкъаза вIалла яа хIама йоацаш бус цуп дезал. ХIаьта иззаморгаш миллионаш ба. Из бахьан долаш зIаммига долча хана денз балха оттанза ца доалаш хул бераш даьштаноаношта новкъостал дар духьа. Масала, 3 крузейрах (24 кепиг хила мегаш) сахьата шекара эрз хьокх 14 шу даьннача Элизети Баррош яхача йиIига...

Бразильски совето даьча демографически тохкамий даннеша хьахьоххачох, 10 шерагара 14 шерага кхаччалца ха яьннача хIара 10 миллион берах цаIн ахи миллион дарий шоашта маьккх эца хIама даккха дезаш хул.

Кхы а халагIа хьал да Амазонка шеррача районашка. Хьу хьоккхача, кхашкеи даьгIенашкеи, оуда доахача бовкъаш сеттаду Iехабаьн доацар хургда яхаши укхаза тIаззача миллионаш болча переселенцаша.

Цхьадолча къамаьлашка ладийгIача, цхьанахьара кхычахье а ухаш лелаши цхьаккха бокъо йоацаши бола «ханна болх бераш» 6 миллион совгIа ба мехка.

Бразиле доал деча гIозарий цхьаболча викалаша йоах, къахьегамхой еха торои хьовзамаши — экономически тамаш» бахьан долаш тахканза баргбоаца мах. Цхьабакъда «тамаш» хIанзалца, хиланза я, хIаьта из хIанз гуш а да. Промышленность дегIа ца ухаш сецай, кхыча мехкий доалла декхар Iалаьмате доккха да — 23 миллиард доллар. Ира социальнии экономически проблемаш къоаста ца еш латт, цхьабакъда кхыча мехкий бизнесменаша миллиардаш пайдаш даьд бразильцашта тIаккхаьча халоцаш бахьан долаш

Кхыметтел реконструкцеи дегIаахареи Дунен халкъашта юкъерча банка президента Роберт Макнамара а дегIаахара «бразильски» модела» «къахьегамхой къел тIа-тIа чIоагIлуш хилар бахьан долаш» шорттига критика е волава. Бразильски правительства цхьа министр мукIарал данза ваьннаваи, цу «модело» «дукха бразильцаш тIа-тIа чIоагIагIа къийбаларга кхэачавёш хилара.

Ю. ГВОЗДЕВ. (АПН).

Доазол дехьара

АВСТРИ: ЛОРАЛЕ АВТОМОБИЛАХ!

Телеэкрана тIа Iаьрж делла лекхаш таьзстара йиш а йолаш дIакъовл кIий. Таьзетара каддараш а гойташ дIайолаю австрийски телевидене укх тIеххьарча кIирашка наькъашка гIолла лелара кхерамзленах йола передачаш.

Шокови терапи — малхбузехьарча массови информаце средствашка кIезига еш прием яц. ХIанз из йолаяьй наькъашка хулача хатараштa дIахо а хьалхарча моттиге ца хилара Австрена повкъарле яр духьа.

Апрель бетта кераста наха мархаш доастача йиикхача диъ дийнахьа автомобильни авареш хинна 39 саг веннав укхаза, эйп ваьккхаи човнаш яьн 860 саг ва. ДIадахача шерарча цу юкъагIарча даннешка хьежачул тIехьагIа журналисташ тийшаб соахка боабаьраш шозза дукхатIа хинна хиларах. Геттара дукха автомобилаш лелача лоаллахарча мехкашка дикагIа да хьал. Масала, апрела цу деношка ФРГ-е боабаь нах «берригаш» а бархI саг дукхагIа мара хиннабац, хIаьта Швейцаре кхыметтел кIезиг а беннаб.

ГIулакха бокъонца духтIаяла ловча наькъа полице цаI юкъера ца доалийташ анализ яьй дерригача хатарий. ТIакъха гучадаьннад, цIейш долча деношка дуккха австрийцаш автомобилашца гаьнна наькъагIа ухе а, авареех 60 процент юхе гIолла мара кхы дIагаьна ца ухача хана хинна хилар. Цар керттера бахьанаш — малар тIехдаккхари машинаш сов сиха лехкари. Полице яьча заключенех, гаьнарча наькъа волача австрийца кхыметтел пива цхьа курашка а маргъяц. ХIаьта цхьа иттех километр мара ваха ца везаш вар, масала, хьоашалгIа вахачара юхавоагIаш дукхагIча хана веха а волаш машин лехкаш вагIаш хул. ХIаьта цу хана газа педала тIа ког чIоагIагIа а теIабу.

Австрийцаш во водителаш ба ала йиш яц. ХIаьта улицашка гIолла лелара правилаш дIайовзийтара а укхаза чIоагIагIа уйла тIаахийтай. Цхьабакъда, австрийски доттагIаша сога яьхачох, автомобильни хатарашца лоаттабеча къовсамах лаьца еш йола пропаганда хIанз санна чIоагIа яь ха царна дагаягIап.

Июне аргIанара цIейш долаш бахача нахага полице дIакхайкадир: наькъагIа лелара правилаш толхаяьрашта къахетам хургбац шоана! Белггала ба а банзар къахетам: цIейш долча диъ дийнахьа керттерча даькъе сов теIхъяьккха машин лалларах полице соцаваьв 25 эзар водитель, 300 гаргга водительски праваш дIаяьхай. Цу тайпара лиро гIулакхаш чакхдахар бахьан долаш авареш наьха санна кIезигъеннай.

Полице хьегача къин бебоаггIача тайпара мах а беш, обозревателаш хIаьта а бокъонца бIубенна хила гаьна ба. ХIанз дукха хул хатараш. Хоадамболлаш бола хувцам бевIаштIехьдаьннадац. ХIаьта хьатIаотташ латташ массава стпуске вода ха ма йий, тIаккха Австри хаьлъяьккха хьачубоагIарг ма-бий доазол дехьара автомобилисташ.

Цудухьа бужаш бац наькъашка гIолла лелара кхерамзле бахьан долаш лоаттабу къовсам. Шеко яц, низ бола гIулакхаш чакхдахарца Iаьлалашта наькъашкара авареш кIезигъе могаргдолгах. ХIаьта а цу цхьан методашца дарба дуларгдац Австре хронически лазара. Укхаза, ерригача Малхбузене а санна, чIоагIагIа дегIаухаш ма-йий автомобилизм. Обществении транспорт наьха шоай доалахьарчо массе метте юстара тувсаш латт. Из эйпе транспортни стратеги я хатараш хулийта керттера бахьан. НаькъашкаIалаьмате дукха я машинаш, хIаьта гIулакх кхы тIа а толхаду водительски праваш яха геттара атта хиларо: шийна хьадагадеххар Iоха тарлу машин лалла.

А. ДУМОВ, АПН соб. корр.

Вена.

«ПАРГIАТАЧА» ДУНЕН ЭЙПАШ

Эдди Маррейи кхыбараши

ХIара бетта-бетта «Пресс-ассошиэйшн» яхача моттигерча информационни агентства телетайпаша лаьрххIа Iоаратувс цифраш — Британски гIайреш тIа хьабе болх боацаш мел нах ба. Редакторий истолаш тIа лег хьабе болх боацаш барий хьакъехьара даннеш тIайола отчеташ. Укх тIеххьарча шерашка цу екъача цифраша дагайохийт Iалама низо тIабенача боккхача хьовзамах йола сводкаш. Белггала, эггара тIехьарча даннешка хьежача 1272 эзарнел тIех «сов нах» ба мехка, хIаьта уж хул Англерча берригача балха низах 5.5 процент.

«Хьабе болх боаца миллион совгIа нах» — газета тIара уж мугIараш Iоднйшача, балха тIа волча англичанина цIимхаро доккха са а даьккхе, йиш ехе уйлаю, фу дахьард-хьогI сона кхоанарча дене, аьле. Цу хана лаьрххIа кулг детт по гаьпах, по бала юхатох оалаш да.

Цу Iалаьмате лакхача 1.272 эзар цифрана тIехьадоагIар фуд? Английски болхлочоа фуд дIакъайлача предприяте коапаIарел араха висар?

Ливерпулера Эдди Маррей болх боацаш висав. «Униией» яхача гIишлош еча йоккхача фирмо эзар болхло балхара дIаваьккхав Ливерпулерча массехк объекте гIишлой обьем кIезигьелча. Эддин цун сесаг Маргарети шоай диъ бераца йоккха йоацача муниципальни квартире дах. ЦIенош хьалдаь дукха ха еце а, геттара ираз дайнар мара чуваха йиш йолаш яц квартирилг: тIунал пенех чакх а яьнна, цхьаккха дича а дIа ца йоаккхалуш вар тIатессай царна.

— Тха-м дика аьттув а баьннаб, — йоах Эдде. — Тха-м хIанз укх сахьата тIа тхов а ма-бий. Дуккха а вогIча хьал тIа да тхо кхычоа — пхьерийна фу дуаргда оаха.

Кухне латтача ишкапа наIараш дIа-юхь елл ио: цун тархе тIа улл цIилеторгий пачка миссел хургйола нахча чIегилг, ах герака маргарин, пийсса ялх чIегилг маькха.

Эдди балха волча хана-м кхы яр ма-дий аьнна кIаллиса хIама дацар. ТIадилла ийцача мебелэн кхыметтел бе-бе бесаш гойтача телевизорои массадолча хIаманца кхоачам хинна баьннаб аьнна хетадолийтар. Уж еррига хIамаш хIанз такха ха хьатIаккхаьча ахча царна тIера дIа ца теларах фирме юха чуяхай.

Къел геттара сиха чуяьинай Эдде цIагIа.

— Моцалла лаза кер тебар духьа маргарин тIа а хьекхаш еккъа маьхк юаш дагIача бераштa бIарахьежа хала дар сона, — йоах Эдде.

Эддена юххера а кхийтта хIама яр мотигерча Iаьдалашкара дена письмо. Цар хоам бора, квартирах доаггIар дIа ца а луш декхар далларах цун дезал цу чура арабахара кийча хила безаш хиларах.

— Из хоам дIахеза Маргарет дог гIел а денна ежар. — яхаш дувц Эдде. Дега сов чIоагIа лазар хиларах кулг дIа а лаьца йисай из.

ХIара Iуйрийна шийна бовзаш болча наькъагIа вода Эдди: къахьегама бирже, пах балха хьежабеча тайп-тайпарча агентствашка.

И. ТИТОВ, ТАСС корреспондент. Лондон.

США. Школьни образованена хьожадаь ахча кIезигдараи берий 50 учреждени дIакъовлаpан цьча решенена духьалъяьннай Нью-Йорка прогрессивни общественность.

СУРТА ТIА: «Ахча банкашка Iо ца а лехкаш берий бешамаш, школашта хьожадел!» [illegible] демонстраци [illegible]

ТАСС фотохроника.

ОЛИМПИАДА ХЬАЙИЙЛЛАЙ!

Монреаль. (ТАСС спец. корр. Б. Буховцев, Г. Хачковаиян, Ю. Хромов).

Московски ханах 22 сахьат даьлча хилар Олимпиада хьаеллар. Укхаза ди делкъийга кхаьча ха яр из. Цу тIа дIатIатохаргда вай, деза ди яьнна. Белггала иштта — да а дар из — байракхашца, дуккхача къамий меттала яздаьча транспоранташца, духовой оркестрий цIастаца — тIайицар Монреало XXI Олимпийски ловзараш дIадоладалале хиния церемони.

Iурре а денз керттерча олимпийски стадионагахьа болабелар эзараш нах — укхазара а дерригача дунен тIара а хьаьший. Къаьстта оттаяьча автобусаша стадионе хьакхувл вай туристаш а. ЦIаккха а ца хиннача тайпара дукха ба уж укхаза. Масала, селхан вай мехка дукккхача городашкарча къоначa туристий аргIанара отряд я йоалаеш порте кхаьчар «Михаил Калинин» яха теплоход.

Олимпиада хьаеллара церемони дIайолаялале дуккха хьалхагIа хьалкхесса кий лаьтта кхоачаргйоацаш селлара дукха нах бар стадиона трибунашка. Еррига а 72 эзар моттиг дIалаьцаяр.

Монреальски ханах 15 сахьат даьнна ха. ТрадицегIа фанфарий зов хилар делегацей торжественни марш дIайолаяра бола хоам. Массаза а санна из дIайолайир Олимпийски ловзарий Даьхен — Греце викалаша. ХIара делегаци гуча массаза йоал чIоагIа тIоараш тох трибунаша.

Баьццарча майдан доккхагIдола дакъа олимпийций пийсача мугIараша дIалаьца даьннача хана аргIа хьакхаьчар Советски Союза викалий.

Советски команда — хIанзарча Олимпиаде йоккхагIьярех цаI. Цунна юкъе — мехкарча дикагIчарех дикагIа бола спортсменаш. Царца — массе тайпара профессеш йолаш бола нах, ерригача союзни республикай викалаш, вай мехка бе-беча городашкен юрташкен баха нах. Олимпийцаш — советски спорта дегаондле, цар рекордаши коталонаши яхар вай мехкарча миллионаш болча наха спорте бода никъ хьабиййла хилар а цар дакъа лацар а да. Советски паччахьалкхено, парте хIара денна чIоагIа йоакхо ю тахан 50 миллион совгIа саг юкъе вола физкультурно-спортивни болам дегIабара.

Вай мехко укх 25 шера дакъа лоацаш бола Олимпийски болам — тайп-тайпара общественнии политическии строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш кхоачашъяра йолча торопех цаI я вайна.

Советски спортсменаш — къоабадбаь тIаийца Олимпиада фавориташ. СССР атлеташа дакъа а лоацаш хьалхагIа хиннача ахканарча ялх ловзарах диънахьа коталонаш яьхай цар командаша, цкъа США спортсменашца хьалхара моттиг йиикъай, цкъа мара хьалхара моттиг дIа а яхьийта шоллагIа моттиг яьккхаяц.

Диъ шу хьалхагIа Мюнхене юрший тайпара рекорд оттайир вай олимпийцаша 50 дошо медаль а яьккха. Цу тайпара хIама хIанзарча олимпиадай истори хьадоладедча денз цхьанна а команда вIаштIехьдаьннадац.

...СССР Паччахьалкхен байракх а яхьаш воагIа Николай Балбошин. Из сийлахьа гIулакх шийна тIадулл аьнна хоам хиннача минуте Николай кхыметтел корзагIваьнна хьайзар иштта дагадоацаш из нийсдаларах.

Советски олимпийски команда селхан хайра КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева послани яйталга.

Торжественни марш дIайолаялале хьалхагIа оаха къамаьл даьча спортсменаша а тренераша а йоахар: Л. И. Брежнева послане керда низаш чудоссаду Советий Мехка атлеташта.

...Парад чакхъяьннай. Олимпийцашка моаршал хоатташ къамаьл ду дунен халкъашта юкъерча олимпийски комитета президента лорд Килланина. Цул тIехьагIа микрофона дIатIайода формально Канадски паччахьалкхенна керте латта английски королева Елизавета II. Цо хьакхайкаду ахканара XXI Олимпийски ловзараш хьаделлар. Iалаьмате йоккхача хоро тIехьа йиш локкхаш оркестр а йолаш олимпийски гимн оал, хIаьта флагштоке гIолла тайжжа йода олимпийски байракх. Мюнхена делегаце диъ шу хьалхагIа Олимпиада-72 йолча хана ураIгъяхийта яьгIа байракх дIалу монреальцашка.

Ювлача йоккхийча топий татаца стадиона наькъа такилга тIа воал ши ди хьалхагIа Оттаве федеральни парламент чуйолча цIеношкара хьайолаеннача олимпийски «алан эстафете» из чакхйоаккхар а хиина дIаотта ираз кхаьча, бе йоаллаш олимпийски факел а йолаш вола удаш воагIар.

Массехк минут яьннача гIолла када хьисаперча моттиге XXI Олимпиада цIи лотталу.

Монреаль. Олимпийски юрт. ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛА

Къаракъах доалаш дола зе юха а хьахьеккхар дукха ха йоацаш республика наькъашка хиннача цхьаццадолча хатараша.

Иштта, наьха санна менна а волаш ше мотоцикла тIаховча хана хIаман сагота вацар С. Халжаев. ХIаьта из-м менна ца хилча а мотоциклаца аравала бокъо йолаш вацар. ХIана аьлча водительски удостоверени долаш вац из ше а паччахьалкхен номер йолаш яц цун мотоцикл а. Дале а карара ювлача мотоцикла газ тIатеIайора С. Халжаева. Старопромысловски шоссе гIолла хьавоагIаш наькъа аьрда оагIорахьа а ваьнна духьала IотIайоагIача «Москвича »мотоцикла тIатехар цо.

Из хатар хиннача иштта лозайир цуица хинна А. Халжаева а.

Корта бохабеча малара тIакхувш бехктокхам кхетабеш ца хиларо хатарга а нах лозабарга а кхоачавир ший доалахьа «Запорожец» йола В. Крапивица а.

Каст - кастагIа хила яьннай наькъашка бераш лозаду моттигаш а. Цун бахьан да берашта наькъашка лелара бокъонаш ца йовзар, боккхагIбараша царга ма-боаггIа бIарг локкхаш ца хилар.

Иштта, ше цхьаь наькъа йисте ловзаш ваьллав пхи шу даьнна Коригов Аслан. Лоазара чуийнна, ваьлла кIаьнк мара шинаш лелача наькъа тIа ваьннидга гуш хиннад Старо Сунжерча цу улицагIа Iоухаш хиннача дуккхача наха. Дале а царех цхьанне а цигара хьаваьккхавац из. Эггара тIехьа кIаьнк машино лозаваьв.

Цхьан велосипеда тIа а хайна Ростов — Баку яхача трасса тIа баьинаб Гудермесски № 14 йолча юкъерча школа дешархой 14 шу даьина Абанов ИбрахIимн 16 шу дола Дадаев Мувсан. Уж а машино лозабаь тайп - тайпара човнаш хинна больнице кхаьчаб. ХIаьта ховш ма-дий цох кхы а доккхагIа во хила йиш хиннилга.

ХIанз, шоай каникулаш долча хана дукхагIайолча хана дийнахьа ара хул бераш. Цудухьа вай боккхийчар, декхар да уж вонах лораде. Из вIалла а дицдалийта бокъо яц вай.

ДIадахача кIира республика наькъашка 3 саг лаш, 33-на човнаш хулаш 62 хатар хиннад.

ГАИ МВД.

Агитатораш—кхашка

Укх шера хьалхарчарца ка бола ялат чуэца поладаьрех я «Шалинский» совхоз. Тахапарча денга ах совгIа чуийца баьнаб гурахьа дIабийна мукх. Ка бола ялат чуэцача араьккхай еррига техника, арабаьнаб совхоза берригга болхлой.

Цу бехктокхамеча хана кхашкарча болхлошта юкъе чайдане гIулакх деш ба совхоза агитатораш а. Ерригача кхашкарча станашка хоза лийчъяь ЦIе уголокаш хургйола, хан-хапнахьа газеташи журналаши хьаккухьаргдола, леррттIа хьоккхама агитаци кийчяра гIулакхаш вIаштIехьдаьхар совхоза партийнии профсоюзнии комитеташа.

«Балха 8 — 10 дийнахьа чуэцаргба вай берригa хьувкъам», «Парте планаш — вай планаш», «Хьамсарча парте решенаш кхоачашъергья вай» — иштта да нах тIахьеха лозунгаш.

Ялат чуэцаш болча механизаторий декхарех дувц ахчан совгIаташи вымпелаши дIа а луш. ХIара 3 ди массаза дала социалистически яхьа итогаш ю агитатораша.

Боахамерча агитаторашта юкъе дикагIчарех лоархIаш ва № 2 йолча отделене агроном Лутаев Ахьмад, совхоза керттера зоотехник М. Добриев, совхоза болхлой комитета председатель М. Булаев, тракторни бригада учетчик Аржиев Ахьмад, кхыбараш. Кхашка къахьегарашта балхара мукъа болча хана газеташ деш, кердалараш дувцаш лекцеш еш цар.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Керда книжка

Дукха ха йоаццаш Нохч. ГIалгIай книжни издательства эрсий меттала арахийцад Нохч - ГIалгIай исторе, метта, литература Iилма - тохкама институто оттадаь «Археолого-этнографически сборник» (IV том).

Цу тIа кепатеха я Э. В. Ртвеладзе «Тимура Къилбаседа Кавказе даьхна походаш», М. Б. Мужухоевн И. Д. Магомадовн «ТкъобIа» - Ерда кха храм [illegible], М. Б Мужухоева «Юкъерча бIешерий тIехьарча хана лоалахарча ГIалгIайчене хиина керда археологически памятникаш», Н. Г. Волковай «Вайнах Закавказье», А. А. Плиева «Советий Iаьдал эттача хьалхарча шерашка (1920 — 1929) нхьа лехара духьала гIалгIаша лоаттабаь къовсам» яха а кхыйола а статьяш.

Нохч - ГIалгIайчен гаьнна хьалха [illegible] довза безам болча нахана доккха совгIат хургда цу книжках, хIаьта историкашта керда проблемаш [illegible]

Ю. ЧАХКИЕВ.

ЮРТА ГIО ДУ

ДоттагIала бувзамаш леладеш я технологически транспорта Старогрозненски управленеи Грознепски шурий совхозен коллективаш.

ХIанз 23 машин я совхоза кхашка ялат дIаувзаш. ХIаьта хIара шоаттадийнахьа транспортникех 20—30 саг вода цу боахама хьайбашта доакъар Iалашдеча гIо де.

А. ТИЩЕНКО.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Iуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. «Буратино выставка». 10.00 — БТ. «Кинопутешествий клуб». 11.00 — БТ. XXI ахканарча Олимпийски ловзарех. 14.50 — «Дода хийн сигален». Телевизионни документальни фильм. (г. Горький). 15.15 — БТ. «Книжкаш. Ха. Дешархо». 15.45 — БТ. «Орленок» телестуде концертный зал». 16.30 — БТ. «Поэзи». В. Маяковский. 16.15 — «Йолаш я Ташкенте завод...» Телевизионни очерк. 17.20 — «Шпагаца кIаьнк» телевизионни дукха сереш йола спектакла премьера. 2-гIа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.30 — БТ. Д. Шостакович. Скрипканеи фортепьянай соната. ДIалокх РСФСР-н заслуженни артиста Б. Гуткиновеи Жоховеи. Ленинградера передача. 18.55 — БТ. «9-гIа студи». ДIахьу политически обозревателa В. Зорина. 19.55 — БТ. «ВоккхагIвола воI» телевизионни художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — БТ. «XXI- ахканарча Олимпийски ловзарашка». Из чакхдаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Документальни фильм «Лаьттан воI». 18.15 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий. гIалгIай меттала). 18.35 — Музыкальни заставка. 18.40 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Спектакль. 20.55 — Хоамаш реклама.

21 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Iуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. Кантата «Вай дега иллеш». 9.55 з БТ. «ВоккхагIвола воI» телевизионни художественни фильм. 1 сери. 11.00 — БТ. «XXI ахкан Олимпийски ловзарашка». 14.50 — «Хьа къахьегам — хьа лакхал». Документальни фильмай программа. 15.30 — Н. Г. Чернышевске творчество». 16.10 — БТ. «Мамина школа». 16.40 — БТ. «Зурмаш лакха, зурманчаш». 17.25 — БТ. Дукха сереш йола «Шпагаца кIаьнк» яхача телевизионни спектакла премьера. 2-гIа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.30 — «Саги закони». Передача дIахьу юридически Iилмай доктора Безуглова. 19.00 — «Юрта сабелгалонаш». Социалистически яхьа дневник. 19.35 — БТ. «Спортлото» тираж. 19.50 — «ВоккхагIвола воI» телевизионни художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — БТ. «XXI ахкан Олимпийски ловзарашка». Чакхъяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Бригада совет» яха документальни фильм. 18.20 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.40 — Музыкальная заставка. 18.45 — «Хьайбаш лелаеча — ударний фронт». Керттердар — доакъараш «Красноармейский» совхоз (гIалгIай меттала). 18.55 — Киножурнал. 19.25 — Идеологически балха практикера. 19.35—Мультфильм. 19.45 — ШарIIатах реакциони доаллар. КПСС обкома лектора М.-Г. Парижева выступлени. 20.00 — Документальни фильм. 20.10 — «Шоана, новатораш». 20.25 — ЗIамига концерт.

РАДИО

20 июль

6.30 — Назрановски района боахамашкара передача (эрсий меттала). 6.50 — Ялат зехьа довлга дIалакъойла (эрсий меттала). 7.15 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.23 — «Сердало» газета обзор. 7.30 — Хоамаш 8.30 — Ленинах. Даьхенах, партех даьха иллеш (гIалгIай меттала). 8.45 — Нагахьа давлени нормал лаккагIа хилча. Медицински Iилмай доктора Н. Р. Палеева беседа (эрсий меттала). 9.15 — Профессиональни кхетам — партийни теркам. Беседа (нохчий меттала). 9.30 — Радиовыпуск «Къона заманхо» (гIалгIай меттала). 16.20 — Тха почта (гIалгIай меттала). 16.15 Знак Ермоловски ДОК-ера передача — Балха хIара денна — дикалла дача (нохчий меттала). 16.30 — Концерт «Ялаташ чуэцача къахьегарашта (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

21 июль

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 8.30— Радиолекторий «Школа, дезал, общественность». Нохч-ГIалгIай педагогически общества члена Э. Б. Невядомская выступлени (эрсий меттала). 8.45 — Кавказа халкъий иллеш (нохчий меттала). 9.15 — Социализман мехкашка Н. Владимирова беседа (гIалгIай меттала). 9.30 — Ханал хьалха бувлараш СПКБ «Нефтегазпромавтоматика» опытни завода пятилетка ударникех йола корреспонденци (гIалгIай меттала). 9.40 — Интернациональни доттагIалла радиоклуб (гIалгIай меттала). 16.00 — Вай лоалахой болча. Къилбаседа ХIирашкахьара передача (гIалгIай меттала). 16.15 — Радиожурнал «Обществои закони» (нохчий меттала). 16.35 — Ю. Саушкe. Сюита «Ахка» (эрсий меттала). 16.45 — Кхашкарча балхашта — дIаккхара хьоккхамаш. Малгобекски районера передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозне хувцалуш морхаш а йолаш лоаман районашка догIа а делхаш. Малхбузехьара секунде 3 — 7 метр сиха мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике гIолла 18—23 градуси йовхал. Грозне — 21 — 23 градуси йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш цхьайолча моттигашка догIа а делхаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр сиха мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана — 11 — 16 градуси дийнахь — 18 — 23 градуси йовхал хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурая отделай — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

Заказ № 5192.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского 92.